

(VAN) LEEUWENHOEK

door

E.W. van den Burg en drs. G.J. Leeuwenhoek

Dit artikel is gepubliceerd in het tijdschrift Kronieken (1995), een uitgave van de Genealogische vereniging Prometheus.

Inleiding

Waarom een genealogie?

Voorals in Delft, maar ook daarbuiten, worden we vaak geconfronteerd met de naam Antoni(e) van Leeuwenhoek: straten, gebouwen en zelfs een ziekenhuis zijn naar hem genoemd. Aan de persoon Antoni van Leeuwenhoek zijn in de 20ste eeuw diverse boeken gewijd, zoals "Antonie van Leeuwenhoek, zijn leven en zijn werken" door dr. A. Schierbeek en "Leeuwenhoek's afkomst en jeugd" door dr. W.H. van Seters. Op 23 oktober 1982 werd, ter gelegenheid van de herdenking van zijn 350ste geboortedag, in Delft een aantal voordrachten gehouden onder het motto "Van Leeuwenhoek herdacht" en van recente datum (januari 1992) is de bijdrage van de oud-gemeentearchivaris van Delft, de heer drs. A.J.H. Rozemond, aan het boek "Leeuwendeel" met als onderwerp "Wilsbeschikkingen van Antoni van Leeuwenhoek".¹ In genoemde boeken is onder andere aandacht besteed aan de afkomst van Antonie en is een beknopte genealogie van het geslacht opgenomen (Schierbeek). De reden om nu opnieuw aandacht te besteden aan de genealogie Leeuwenhoek is, dat inmiddels het nodige aanvullende materiaal is gevonden. Met name betreft dit de aankleding van de tak van de oom van vaderszijde van Antoni van Leeuwenhoek; de tak waarvan er thans nog nakomelingen zijn.

De familienaam.

De heer Schierbeek veronderstelt dat de naam Leeuwenhoek afkomstig is van de Leeuwenpoort, op de hoek van de Leeuwensteeg bij het Oosteinde, waar Thonis Philipsz. (gen. II) eertijds woonde. In februari 1601 wordt "Theunis Philipsz., mandem(ake)r int Oosteijnde bijt Leeuwenpoortge" ingeschreven in het lidmatenboek van de Nederduits Gereformeerde Kerk in Delft.²

De eerste keer dat de familienaam Leeuwenhoek wordt gebruikt is, voorzover bekend, in het testament uit 1621 van de zoon van Theunis nl. Huijch, waarin beiden met achternaam "van Leeuwenhouck" voorkomen.³ Gebruikelijk was het hanteren van de achternaam nog niet. Zo wordt bij de dopen van de eerste vijf kinderen alsmede bij het zevende en achtste kind van Huijch nog gebruik gemaakt van het patronymicum.

Bij het zesde kind wordt hij "van Leeuwenhouck" genoemd en bij het negende kind "van Leeuwenhoec". De vijf kinderen van de oudere broer van Huijch, Thonis Philipsz., zijn allen onder patronymicum bij de doop vermeld. Voorzover de kinderen van de broers Huijch en Thonis volwassen zijn geworden hebben ze later wel de familienaam gebruikt.

Als schrijfwijze van de naam in de 17de en 18de eeuw komen we tegen Leeuwenhouck, Leeuwenhoeck, Leeuwenhoek, Leeuwenhoex, Leuwenhoek en Leeuwenhoec. Meestal, maar niet altijd, wordt het voorvoegsel "van" gebruikt. In de 19de eeuw wordt dat voorvoegsel nog een enkele keer gebruikt, echter niet in de BS-gegevens. In dit artikel wordt het voorvoegsel

weggelaten, behalve bij citaten.

De familie behoorde tot de Nederduits Gereformeerde Kerk en de DTB-gegevens van Delft hebben alle betrekking op de Oude en de Nieuwe Kerk. Bij de hieronder opgenomen dopen en huwelijken is dat niet nader opgenomen.

Delft en Haastrecht

Zoals hierboven aangegeven, wordt de naam Van Leeuwenhoek voor het eerst in Delft gebruikt in het prille begin van de 17de eeuw. De familie is tot in de eerste helft van de 18de eeuw in Delft woonachtig gebleven. Begin 18de eeuw vertrok Lambertus Leeuwenhoek (VIb) via Rotterdam naar Haastrecht. Medio 18de eeuw (in 1773) stierf de nog in Delft woonachtige familie -in mannelijke lijn- uit en werd de naam alleen nog door de nakomelingen van Lambertus gedragen. Hoewel deze Lambertus 10 kinderen kreeg, waaronder 5 zonen, heeft de voortzetting van het geslacht aan een zijden draadje gehangen. Slechts één van de zoons van Lambertus, nl. Jacob, kreeg een zoon: Lambertus Leeuwenhoek (VIII). Van deze Lambertus (1771-1826), weeskind op tweejarige leeftijd, stammen alle thans nog levende Leeuwenhoeken af.

Van de bij de volkstelling 1947 in Nederland levende 57 personen met de achternaam Leeuwenhoek stamden 49 personen af van Lambertus' zoon Jacob Leeuwenhoek (1806-1879), gehuwd met Jacoba ten Brummeler (1810-1889), en 8 personen van Willem Leeuwenhoek (1811-1869), jongere broer van Jacob, die gehuwd was met Antje Hoogendoorn (1823-1868), van welke laatsten de auteurs van dit artikel afstammen.

Tenslotte wordt nog opgemerkt dat de familie Leeuwenhoek niet verwant is aan de familie Sleuwenhoek.⁴

Beroepen

In de oudste generaties Leeuwenhoek treffen we nagenoeg alleen mandenmakers aan (generatie II en III; IVb, Va, VIa), middenstanders die met hun nering een redelijke boterham verdienden.

Enkelen kwamen iets hoger op de maatschappelijke ladder. Maerten Leeuwenhoek (IVc) was pachter van diverse imposten, Adriaan Leeuwenhoek (Vb) was ruim 40 jaar notaris in Delft. De bekende Antoni van Leeuwenhoek (IVa) heeft, na zijn aanvankelijke beroep van lakenhandelaar, overwegend ambtelijke banen vervuld bij de stad Delft en werd beroemd door zijn natuurkundig onderzoek.

Lambertus Leeuwenhoek (VIb) was koopman. In zijn nageslacht in Haastrecht in de 18de eeuw, alsmede in de 19de en -in iets mindere mate- de 20ste eeuw, is veehouder het meest voorkomende beroep.

Wapen.

Tijdens het verzamelen van gegevens voor deze genealogie kwamen wij aanwijzingen tegen dat Antonie van Leeuwenhoek een wapen heeft gevoerd. Enige malen wordt gesproken van een signet (zegel) met het wapen. Verder komt het voor op enkele aardenwerken borden en op een boeldag in 1885 zou een schilderij, voorstellende het wapen Van Leeuwenhoek, zijn verkocht.⁵ Blijkens een tekening van mr. Willem van der Lelij, veertigraad en burgemeester van Delft⁶, heeft op de grafzerk van Antoni in de Oude Kerk in Delft een afbeelding gestaan van een klimmende leeuw, maar deze is er in de Franse tijd afgebikt. Het meeste houvast biedt een beschrijving en reconstructie van het wapen opgenomen in het boekje "Het leven van een groot natuuronderzoeker Antoni van Leeuwenhoek", geschreven in 1871, door de apotheker

P.J. Haaxman in Rotterdam.¹ Hij beschreef het wapen aldus: "Het is een schild van goud, beladen met een klimmende leeuw van azuur, getongd en geklauwd van keel. Het schild gedekt door een schuin staanden helm, waarop als helmteeken een vogelvlucht van goud en azuur, gedekt met helmdekken van goud en azuur".

GENEALOGIE

I. **PHILIPS TONISZ.**, wordt in 1559 poorter van Delft en is afkomstig uit Den Haag (*). Mogelijk is hij de stamvader van het geslacht Leeuwenhoek. In de thesauriersrekeningen 1574-1575 van Delft komt een Philips Thonisz. voor als deurwaarder van de weeskamer. Het is echter niet bewezen dat dit dezelfde persoon is.

Kinderen:

1. THONIS PHILIPSZ., volgt II.
2. CORNELIS PHILIPSZ. (**), mandenmaker aan de Oude Delft 1615 en kort daarna aan het Oosteinde, begr. Delft 20 november 1616. Hij huwde 1e met N.N. Hij huwde 2e Delft 10 mei 1615 met Machteld Jacobsdr., wed. van Jan Cornelis.
3. JAN PHILIPSZ. VAN LEEUWENHOUCK (**), j.g. in het Oosteinde, varens-gast. Hij huwde Delft 5 maart 1634 met Geertruijt Arijens, j.d..

(*) Deze gegevens zijn ontleend aan de genealogie, opgenomen in eerder genoemd boek van Schierbeek. Schierbeek kon geen sluitend bewijs vinden dat Philips Thonisz. de stamvader is geweest. De auteurs kunnen het tegendeel niet bewijzen en daarom hebben zij de genealogie geopend met de zelfde persoon, evenwel met hetzelfde voorbehoud dat Schierbeek en later Van Seters hebben gemaakt.¹

(**) In de genealogie van Schierbeek zijn Cornelis en Jan Philipsz. weliswaar opgenomen, maar achter beide namen staat een vraagteken. Het zal moeilijk zijn, zo niet onmogelijk, om te bewijzen dat Cornelis en Jan kinderen van Philips Thonisz. zijn. Thonis en Cornelis waren allebei mandenmaker hetgeen er op zou kunnen wijzen dat het om broers gaat. Jan Philipsz. was varens-gast. Diens huwelijksjaar 1634 ligt daarnaast veel later. Daar tegenover staat dat hij wel in de huwelijksaantekening de familienaam Van Leeuwenhouck voert.

II. **THONIS (THEUNIS, THOMAS) PHILIPSZ. (LEEUEWENHOEK)**, mandenmaker, begr. Delft 12 mei 1643. Hij huwde 1e Delft 22 mei 1594 met **Geertgen Huijgen**, j.d. van Delft, begr. Delft 1 november 1600. Hij huwde 2e Delft 11 maart 1601 met **Neeltgen Cornelis**, j.d. van Delft, begr. Delft 31 oktober 1609. Hij huwde 3e Delft 19 september 1610 met **Truijtgen Joriaens (Jurriaens) van Ham**, j.d. van Delft, begr. Delft 9 september 1612. Hij huwde 4e Delft 6 april 1614 met **Agniesgen Bastiaensdr.**, wed. van Pieter Stevens de Lange, wonende in Vrouwjutteland, begr. Delft 21 november 1631.

Thonis woont bij zijn eerste huwelijk aan de Oude Delft over de "Halve Maan". Bij zijn latere huwelijken (1601, 1610 en 1614) woont hij aan het Oosteinde en in 1643 bij zijn zoon Huijch aan de Brabantse Turfmarkt. In het huizenprotocol komt hij twee maal voor met de vermelding "Leeuwenpoort Vooromme" een éénmaal als "mandemaecker, Verwersdijk".

Theunis Philipsz. werd in februari 1601 ingeschreven als lidmaat van de Nederduits Gereformeerde Kerk. Hij woont dan aan het Oosteinde bij het Leeuwenpoortje.

Aan de hand van de registers op de verpondingen van 1632 kunnen we opmaken dat Thonis Philipsz. Leeuwenhoek, mandenmaker, een aantal malen wordt aangeslagen:

"Cromhoutspoort (29 stuivers), noortsij van de poort van de Vest naet water (36 stuivers), idem (2 gulden), aen straet (5 gulden), Oosteinde O.Z. (5 gulden)".⁸ In 1638 wordt hij voor haardstedegeld aangeslagen voor 2 gulden aan de oostzijde van het Oosteinde.⁹

Thonis Philipsz, testeert op 2 april 1643.¹⁰ Het testament wordt opgemaakt in het huis van zijn zoon Huijch aan de Brabantse Turfmarkt, bij wie hij woont. Thonis is ziekelijk van lichaam, wezende "cranck van jichte". Zijn zoon Huijch, of bij vooroverlijden diens kind of kinderen, wordt tot generaal erfgenaam aangewezen, terwijl de vier kinderen van zijn overleden zoon Philips, geprocreëerd bij Margrieta van den Berch te zamen erven 4.000 carolus guldens. Huijch zal deze 4.000 carolus guldens binnen drie maanden na het overlijden moeten uitkeren aan de administrerende voogd, te weten Johan van den Berch, die het geld moet beleggen en wanneer de kinderen meerderjarig zijn of gaan trouwen het geld met de rente aan hen uitkeren. Als voogden worden benoemd Huijch Leeuwenhoek, Johan Jacobsz. van den Berch en Simon Elsevier, broer en zwager van Margrieta van den Berch.

Kinderen:

1. N.N. (kind), begr. Delft 15 april 1596.
2. N.N. (kind), begr. Delft 24 november 1596.
3. PHILIP THONISZ., volgt IIIa.
4. HUIJCH (HUGO) THONISZ., volgt IIIb.
5. N.N. (kind), begr. Delft 22 juni 1605.
6. N.N. (kind), begr. Delft 29 augustus 1612.
7. N.N. (kind), begr. Delft 8 oktober 1622.

IIIa. **PHILIP THONISZ. (LEEUVENHOEK)**, mandenmaker, begr. Delft 8 januari 1638.

Hij huwde Delft 30 januari 1622 met **Margrietke Jacobsdr. van den Berch**, geb. ca. 1594, dochter van Jacob Sebastiaen van den Bergh, brouwer, en Margriete Cornelis Verburgh.

Margrietke hertrouwde 18 december 1640 met de wedr. Jacob Jansz. Molijn, geb. ca. 1574, deurwaarder der gemene middelen en stadsschilder van Delft, begr. Delft 3 september 1644.

Na 1632 worden Philips Tonis en later zijn weduwe Grietgen Jacobs van den Berch aangeslagen in de verpondingen aan de noordzijde van de poort van de Vest bij het water "in 't Slop" voor 36 stuivers.¹¹ In 1638 wordt de weduwe van Philips Thonisz., wonende aan de oostzijde van het Oosteinde, aangeslagen in het haardstedengeld voor 3 gulden.¹²

Op 25 november 1664 verklaren Anthony Leeuwenhoek, Jan Molijn als echtgenoot van Margrieta Leeuwenhoek, beiden wonende te Delft, en Claes Janse van Leeuwen, als echtgenoot van Catarina Leeuwenhoek, wonende te Rotterdam, dat ze uit handen van Johan van den Bergh, koopman te Rotterdam, zijnde hun oom, ontvangen hebben hetgeen hen toekomt uit de nalatenschap van hun oudtante Aaltge Sebastiaans van den Berg, zijnde in totaal 5000 carolus guldens.

Hun moeder Margrietke Jacobsdr. van den Berg heeft haar leven lang de vruchten van deze nalatenschap getrokken.¹³

Kinderen:

1. **MARGRIETA PHILIPSDR.**, ged. Delft 30 juli 1623, begr. Delft 14 oktober 1678. Zij ondertr. Delft 18 april 1643 en Amsterdam 23 april 1643 en huwde te Amstelveen 10 mei 1643 met Jan Jacobs de Molijn (Du Molijn, Mollijn), geb. Delft 1618, j.g. in de Choorstraat, schilder, begr. Delft 8 december 1691. Hij is een zoon van de eerdergenoemde Jacob Jans Molijn. Uit dit huwelijk drie kinderen.¹⁴ Margrieta en Jan testen op 24 januari 1664.¹⁵ Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam en tot voogd. Indien één van hen overlijdt zullen de kinderen bij

volwassenheid elk 100 gulden krijgen. Bij hertrouwen van de langstlevende moet 2/3 van de boedel aan de kinderen worden uitgekeerd.

2. GEERTRUIJT PHILIPSDR., ged. Delft 6 januari 1626, overl. vóór juni 1649. Zij ondertr. Amsterdam 19 september 1647 en huwt Leiden (Hooglandse kerk) op 8 oktober 1647 met Jan (Johannes) Michielsz. (van Schuijlenburg), geb. ca. 1626, zijdereder (1647), makelaar te Amsterdam (1666), begr. Amsterdam 22 september 1666, zoon van Michiel Jacobsz. (van Schuijlenburg) en Trijntje Wouters.

Op 1 september 1647 sluiten Geertruijt en Jan, ten huize van Jacob Molijn in Delft, huwelijksvoorwaarden.¹⁶ Geertruijt, wonend bij haar oom en tante Maarten Tersijden en Anna van den Berch aan de Breestraat in Leiden, wordt vergezeld door haar moeder en haar stiefvader Jacob Molijn, alsmede door haar ooms en voogden Huge Tonnisz. van Leeuwenhouck en Johan van den Berch, allen wonende te Delft, en Maarten Tersijden, oom, notaris te Leiden. Jan, wonend in Amsterdam, door zijn vader Michiel Jacobsz., zijn stiefmoeder Neeltgen Jacobsdr. en Jan Neering, zijn kozijn en voogd. Ze verklaren beiden een codicil gemaakt te hebben. Bij overlijden zonder kinderen na te laten gaat hetgeen daarin genoemd is naar de tak waarvan het komt, met dien verstande dat als Geertruijt eerst komt te overlijden aan Jan uit haar boedel een bedrag van 200 carolus gulden moet worden gegeven en als Jan eerst komt te overlijden aan haar uit zijn boedel een bedrag van 400 carolus gulden moet worden uitgekeerd.

Waarschijnlijk is het huwelijk tussen Geertruijt en Jan kinderloos gebleven (er zijn althans geen kinderen in Amsterdam gedoopt).

Johannes Michielsz. (van Schuijlenburg) hertrouwt (ondertr.) Amsterdam 10 juni 1649 met Maria Danckers, dochter van Cornelis Danckers.

3. NEELTGE PHILIPSDR., geb. 1628, begr. Delft 4 oktober 1650.
4. MARIA PHILIPSDR., ged. Delft 1 april 1630, overl. voor 2 april 1643. Mogelijk is Maria dezelfde als Maritgen Philips, begr. Delft 17 februari 1632.
5. THONIS PHILIPSZ., volgt IVa.
6. JACOB PHILIPSZ., ged. Delft 1 november 1635, begr. Delft 27 februari 1639.
7. CATARINA PHILIPSDR., ged. Delft 24 mei 1637, overl. na 1684. Zij huwde Delft 17 maart 1655 met Claes Jansz. van Leeuwen, j.m. wonend in de Choorstraat, later vendumeester in Rotterdam.

Catarina Leeuwenhoek, wed. van Claes Jansz. van Leeuwen, verklaart op 13 december 1684 uit handen van de voogden (de bij testament benoemde Johan Jacobus van den Berg en de gesurrogeerde voogden Antony Leeuwenhoek en Jacobus Deserie) ontvangen te hebben haar erfportie groot 631 gulden, 2 stuivers en 2 penningen, van haar overoudoom Johan Sebastiaans van den Berg.¹⁷

IVa. **THONIS (ANTONI) PHILIPSZ. (VAN LEEUWENHOEK)**, geb./ged. Delft 24 oktober/4 november 1632, lakenhandelaar, stadsbode, landmeter, wijnroeier, natuurkundig onderzoeker, overl. Delft 26 augustus 1723 (aangeg. impost 30 gulden). Hij huwde 1e Delft 29 juli 1654 met **Barbara de Meij**, ged. Delft 31 december 1629, begr. Delft 14 juli 1666, dochter van Elias de Meij, saaitrapier, handelaar in serge, en Maria Verlin. Hij huwde 2e Pijnacker 25 januari 1671 met **Cornelia Swalmius**, begr. Delft 6 januari 1694, dochter van Johannes Arnoldsz. Swalmius, predikant in Valkenburg 1621-1661, en Grietje Adriaensdr. Uttenbrouck.

ANTONI VAN LEEUWENHOEK, NATUURONDERZOEKER¹

Zoals in de inleiding is aangegeven, is er reeds veel over Antoni van Leeuwenhoek geschreven. Daarom hebben de auteurs er even aan gedacht om bij de beschrijving van zijn persoon en wilsbeschikkingen summier te zijn en veel te verwijzen. Aangezien er de laatste jaren een aantal aanvullende publicaties over Antoni is verschenen leek het bij nader inzien toch beter om hier allereerst een chronologische schets te geven van het leven van de ontdekker van het microscopisch kleine leven en voorts aandacht te besteden aan de wilsbeschikkingen van hem en zijn -kinderloos overleden- dochter. Voordat hij zou uitroepen "Lieve Godt, wat sijnde al wonderen in soo een kleyn schepsel", was er immers al heel wat aan vooraf gegaan.

Toen Antoni vijf jaar oud was verloor hij zijn vader en in 1641 of 1642 werd hij in Warmond naar school gestuurd. Hij en zijn zuster Grietgen hebben van 1648 tot 1654 in Amsterdam bij hun oom de wollekoper Pieter Maurits Douchy op de Rozengracht gewoond. Via deze kwam hij in dienst van de Schotse groothandelaar William Davidson, eerst als hulp, later als kassier. In 1653 of 1654 ging hij terug naar Delft, trouwde en werd lakenhandelaar. Hij kocht het huis aan de westzijde van de Hippolytusbuurt van apotheker Johan Lieftingh. Dit huis, waarvoor hij 5.000 gulden moest lenen, was genaamd "Het Gouden Hoofd". Hij werd lid van het Sint-Nicolaas-gilde en betaalde in 1655 zijn "incomste". Daarna vindt men zijn gildebijdragen jaarlijks vermeld, één maal voorzien van de opmerking "wil niet betalen". Er is een aantal rekeningen bewaard gebleven waaruit blijkt dat hij onder meer in wollen stoffen, bombazijn, rode zijde, knopen en linten handelde.

Op 26 maart 1660 werd hij Kamerbewaarder van de "Camer daar de H.H. Schout, Schepens en die van de Wet deser stadt vergaderen", terwijl hij in 1677 tot generale wijkmeester werd benoemd. In de functie van Kamerbewaarder -het best te vergelijken met die van deurwaarder- werd hij op 30 september 1676 benoemd als curator in de failliete boedel van de schilder Johannes Vermeer.

De eerste natuurwetenschappelijke waarnemingen die van hem bekend zijn dateren uit het jaar 1668. Toen bracht hij een bezoek aan Engeland en in een brief uit 1674 vertelde hij dat hij materiaal uit kalkrotsen van Gravesend en Rochester nauwkeurig bekeken heeft. In 1669 legde hij het examen voor landmeter af. In 1673 begon de correspondentie met de Royal Society in Londen, die, met enkele onderbrekingen, de rest van zijn leven zal duren. In 1679 werd hij aangesteld als wijnroeier, welke post hij tot zijn dood bleef bekleden. Al met al leverden zijn ambtelijke posten hem ca. 800 gulden per jaar op en dat was ongeveer evenveel als de stadssecretaris verdiende.

Bij zijn onderzoeken ging zijn aandacht vooral uit naar de opbouw van organismen en naar de verwerkingsmechanismen van de voortplanting en de groei. Zijn belangrijkste ontdekkingen zijn de rode bloedlichaampjes 1673, de infusoria 1675 en de spermatozoïden 1677. In de loop van de jaren werden uit 116 brieven excerpten gepubliceerd in de "Philosophical Transactions" van de Royal Society, waarvan hij in 1680 tot Fellow werd gekozen.

Als teken van verkiezing ontving hij een diploma en een zilveren doos.

De enige andere buitenlandse onderscheiding die hem ten deel viel, was een zilveren medaille vanwege 3 hoogleraren van de Leuvense universiteit, als leden van het college "'t Wilt Swijn". In 1716 ontving hij deze onderscheiding die als opschrift droeg: "in tenui labor, at tenuis non gloria", dat is: Zijn werk ligt in het kleine, maar klein is zijn roem niet. Verschillende buitenlandse vorsten ontmoetten bij hun bezoeken aan Delft ook Antoni om zijn microscopen

te bekijken, zoals de koningen Karel II en George I van Engeland, Frederik I van Pruisen en Czaar Peter de Grote.

Op 26 augustus 1723 overleed Antoni, 90 jaar oud, op zijn sterfbed bijgestaan door dominee Petrus Gribius, predikant te Delft. De Delftse microscopist voor wie het natuuronderzoek zo tot een levenstaak was geworden, was in staat om gedurende de laatste maanden van zijn leven de ziekte waaraan hij zou sterven helder te omschrijven. Het zeldzaam voorkomende onregelmatig samentrekken van het middenrif wordt thans de ziekte van Leeuwenhoek genoemd.

Zijn grafsteen in de Oude kerk van Delft bevat de volgende tekst:

*"tot den leezer
Heeft elck o wandelaer alom
Ontzaggh voor hoogen ouderdom
En wonderbare gaven
Zoo Set Eerbiedigh hier uw stap
Hier legt de grijse weetenschap
In Leeuwenhoek begraven"*

Antoni Leeuwenhoek en Carel Serval kopen op 8 mei 1708 samen van de erfgenamen van Annetje Pieters van der Vis, wed. van Pieter Jans Hofland, een huis en erf aan de noordzijde van de Nieuwstraat in Delft, belend ten oosten Pieter van der Wild en ten westen genoemde Carel Serval, strekkende voor van de straat tot achter aan de huizinge, eerder toebehoord hebbende aan de weduwe van burgemeester Joost van Lodesteijn en thans toebehorend aan genoemde Antoni Leeuwenhoek.¹⁸ De koopprijs bedraagt 550 gulden, in contanten voldaan. Antoni trekt het achterste deel van het gekochte huis bij het zijne en Carel Serval doet dat met het voorste deel. De op het huis rustende rente komt ten laste van Carel Serval.

Antoni wordt aangeslagen bij de verpondingen voor zeven gulden aan de oostzijde van het Oosteinde op de hoek van de Nieuwe Langendijk, "opt Oostop".

In 1632 stond de aanslag op naam van Elias de Meij, drapier, vervolgens op naam van de wed. van Elias en daarna op die van Antoni. In het register van de verpondingen komt Antoni nogmaals voor 'In de Hypolytusbuurt westsij' voor acht gulden.¹⁹

In het huizenprotocol van 11 mei 1655 komt Antoni voor met de vermelding "Vooromme".
Kinderen:

1. PHILIPS THONISZ., ged. Delft 15 september 1655, begr. Delft 27 oktober 1655.
2. MARIA THONISDR., ged. Delft 24 september 1656, begr. Delft 30 april 1745 (aangeeg. impost 30 + 30 gulden; ongehuwd). Maria woondesamen met haar vader en was niet gehuwd. Zie voor haar nalatenschap hierna.
3. MARGARIETHA THONISDR., ged. Delft 29 september 1658, begr. Delft 7 oktober 1658.
4. PHILIPS THONISZ., ged. Delft 25 januari 1663, begr. Delft 14 februari 1663.
5. PHILIPS THONISZ., ged. Delft 19 augustus 1664, begr. Delft 27 juni 1666.

WILSBESCHIKKINGEN ANTONI EN MARIA VAN LEEUWENHOEK

Op 23 oktober 1662 benoemen Antoni en Barbara de Meij elkaar tot universeel erfgenaam.²⁰

Op 11 maart 1667 toont Kamerbewaarder Antoni van Leeuwenhoek, ruim een half jaar na de dood van Barbara, aan de Weeskamer van Delft het testament waarin deze is uitgesloten.²¹ In

1671 leggen Antoni en zijn tweede vrouw Cornelia Swalmius hun huwelijkse voorwaarden in een "besloote papier" voor de notaris vast.²² Cornelia testeert vervolgens later in dat jaar²³, waarbij de huwelijkse voorwaarden van kracht blijven. Erfgenamen zijn haar kinderen. Indien die niet aanwezig zijn dan legateert ze 1.000 gulden aan Johannes en Adrianus Swalmius, kinderen van haar overleden broer Adrianus. Voogden zijn haar man Antoni alsmede Johan van Bleiswijck, oud-burgemeester van Delft, en mr. Johan Duijst van Voorhout, veertigraad van Delft.

In 1712 testeert Antoni samen met zijn dochter Maria, de enige van zijn kinderen die de volwassen leeftijd heeft bereikt.²⁴ Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. Na overlijden van de langstlevende gaan er legaten naar docter Anthony de Molijn, zoon van zuster Margareta Leeuwenhoek (obligatie van 2.500 gulden), Margareta de Molijn, diens dochter en echtgenote van Arnoldus van den Heuvel (obligatie van 1.000 gulden), Geertruijt de Molijn, eveneens een dochter van Anthony de Molijn (de rente van twee obligaties van samen 2.600 gulden à 4%), Jan Haaxman, zoon van Marija de Molijn, ook een zuster van Anthony (obligaties van 3.500 gulden), docter Anthony van Leeuwen (vruchtgebruik van obligaties van samen 5.000 gulden, staande ten laste van Rijkje van Leeuwen, huisvrouw van Jan van Leeuwen), Rijkje van Leeuwen 5.000 gulden, advocaat Adriaan Swalmius 500 gulden, Marija Strik (achternicht van Antoni Leeuwenhoek) een obligatie van 270 gulden, alsmede de dienstmaagd die bij de laatststervende zal wonen 300 gulden. Rijkje, Jan en Philips van Leeuwen krijgen ieder een "silvere schencktaljoor" en enkele andere sieraden, waaronder voor Jan "twee silvere candelaren bij den heer testateur gedaan maken met silver, dat door hem selfs uijt mineraal is gearbeydt".

In alle overige goederen worden erfgenaam Jan en Philips van Leeuwen, kinderen van Catharina Leeuwenhoek, zuster van Antoni, die ook tot executeurs worden benoemd. Indien de langstlevende anderen tot erfgenaam in de overige goederen benoemt, dan moet aan Jan en Philips ieder 5.000 gulden worden uitgekeerd. Het huis van Antoni en Maria moet publiek in de Stadsdoelen worden verkocht. Drie conterfeytsels, "hangende in de camer boven de cas", gaan naar advocaat Adriaan Swalmius, als zijnde de naaste familie van de Uytenbroeken. Als hij geen belangstelling voor de schilderijen heeft, moeten ze aan stukken worden gebroken en verbrand! Turf en brandhout moeten door de executeurs worden gegeven aan degenen waar het wel besteed is.

Anthony de Molijn, Marija en Geertruijt de Molijn, noch de descendenten van Jan de Molijn mogen op de begrafenis en in het sterfhuis komen om redenen de testateurs moverende. Ook Jan Haaxman mag zich niet met het sterfhuis en de nalatenschap bemoeien.

Het in 1719 opgestelde testament van Antoni en Maria Leeuwenhoek²⁵ bevat in grote lijnen dezelfde bepalingen en erfgenamen. Jan en Jacob van Leeuwen, zoon en kleinzoon van zuster Catharina Leeuwenhoek, erven samen hetgeen na de legaten overblijft. Philips van Leeuwen is overleden in 1713; diens dochter Margaretha krijgt nu een legaat van 2.000 gulden.

In 1721 testeren Antoni en Maria -handgeschreven door Antoni- voor het laatst gezamenlijk.²⁶ De legaten blijven voor een groot deel gehandhaafd, al is het met andere bedragen.

Voor 1/4 deel in het restant erven nu ieder Jan van Leeuwen met diens zoon, Catarina Philipsdr. van Leeuwen, dokter Antony Molijn en Jan Haaxman. De laatstgenoemde twee personen zijn blijkbaar weer enigszins in ere hersteld, al mag Antony nog steeds niet op de begrafenis komen! De executeurs moeten de kasten en kisten verzegelen en naar de Weeskamer brengen. Alle "vergrootte glazen" moeten "in een bondel" worden verkocht na het overlijden van de langstlevende. Voorts: "Ook is ons begeerte dat men in een kist ofte koffer sal opsluyten alle de ongedrukte schriften ende brieven, bij mij Leeuwenhoek sijn geschreven,

rakende mijne ontdekkinge, nevens tien gesnede koopere platen, behoorende tot eenige ongedrukte brieven, waarvoor men seer na vijfhondert gulden heeft betaalt alsmede de vertaling in 't Latijn, daar men een hondert ende seventig guldens voor betaalt heeft ende dat soo lange als den schelm (dit woord is later door Leeuwenhoek geschraapt) Adriaan Beman in 't leven is, ende en sullen die brieven ende die naderhand nog geschreven zijn, ook niet mogen gedrukt werden bij desselfs soon ofte nabestaande". Petra Beydals (oud-medewerkster van het Gemeentearchief Delft) veronderstelt dat onenigheid tussen Antoni en de uitgever Adriaan Beman over uitgaven van teksten van Antoni in 1718 en 1719 de reden vormt voor de markante aanval van Antoni in deze tekst.²⁷

Maria Leeuwenhoek heeft heel wat testamenten gemaakt.²⁸ Het eerste op 17 januari 1671, als zij 14 jaar oud is. Er volgen dan nog testamenten van Maria in 1672, 1674 en 1690, vervolgens de drie hierboven genoemde gemeenschappelijke testamenten met haar vader, een codicil in 1732 en dan weer twee testamenten in 1741 en 1744, waarin weinig wijzigingen zijn opgenomen ten opzichte van het gezamenlijke testament met haar vader. Maria is de boedel van haar vader blijven bezitten. In hoofdlijnen wordt de boedel als volgt verdeeld: Van de boedel van Antoni gaat de helft naar Margareta Cornelia Hobus, enig nagelaten dochter van Zeger Hobus en Catarina van Leeuwen, een vierde deel naar Philips de Molijn, enig overgebleven zoon van wijlen dr. Anthony du Molijn en een vierde deel naar de vier kinderen van Jan Haaxman, zoon van wijlen Maria du Molijn, genaamd Maria Haaxman, huisvrouw van Steven Bolland, Cornelis Haaxman, Adriana Haaxman en Dirck Haaxman. Van de boedel van Maria gaat de helft naar Margareta Cornelia Hobus en de andere helft naar de vier kinderen Haaxman.

Het huis en erf aan de westzijde van de Hyppolitusbuurt wordt, in diens portie, aanbedeeld aan Dirk Haaxman; het huis aan de oostzijde van het Oosteinde, belend ten noorden de plateelbakkerij "De lampetkan" en ten zuiden Matthijs van Kampen, aan de dienstmaagd Maria van der Sprenkel. Na aftrek van de lasten en legaten blijft er uit de boedel van Antoni te verdelen een bedrag van 59.389 gulden en 4 stuivers en uit de boedel van Maria 15.289 gulden en 14 stuivers.

Doordat Maria de boedel van haar vader is blijven bezitten en zij ook een hoge leeftijd heeft bereikt moest een aantal legaten aan descendenten van de oorspronkelijke erfgenamen worden toebedeeld. Legaten in geld uit de boedel van Antoni gaan naar: Philips de Molijn, Margaretha van den Heuvel, weduwe van Coenraad Sceperus (in plaats van Margaretha de Molijn die op 22 januari 1730 is overleden), Maria, Cornelis, Adriana en Dirck Haaxman, Margareta Cornelia Hobus (in plaats van Rijkje van Leeuwen die op 1 maart 1735 is overleden, in de plaats van de in oktober 1726 overleden Jan van Leeuwen en in de plaats van Catharina van Leeuwen die op 21 september 1737 is overleden), mr. Adriaan Swalmius, pensionaris van de stad Schiedam, Jacobus, Katharina, Cornelia en Cornelis Ketting (in plaats van Maria Strik), de dienstmaagden Josine van der Sprenkel en Judith Oosterhout, de executeurs mr. Willem van der Lely en Gerard van Assendelft en de notaris.

Legaten uit de boedel van Maria gaan naar Philips de Molijn, de beide dienstmaagden, naar Margareta en Jacoba Sceperus (op 23 september 1776 wed. van notaris Johan Willem Bertrand), kindskinderen van Margareta de Molijn, de gewezen dienstmaagd Barbara van der Sprenkel, de executeurs alsmede de Kamer van Charitate onder conditie dat de regenten van de Kamer de grafnaald in de Oude Kerk van Delft, die Maria ter ere van haar vader had laten oprichten, te allen tijde moeten laten schoonmaken en ordentelijk onderhouden.

Op 28 oktober 1757 verklaren de executeurs van het testament van Anthoni en Maria Leeuwenhoek inzake het erfdeel van Margareta Cornelia Hobus uit dat testament, hetwelk,

gezien haar kinderloos overlijden op 26 september 1748, moest terugvloeien voor de helft naar de erfgenamen van vaders zijde en voor de helft naar die van moeders zijde, dat er zich geen erfgenamen van moederszijde (van Maria Leeuwenhoek) hebben aangemeld.²⁹

Ze verzoeken de Weeskamer van Delft dat deel onder zich te houden. De afhandeling gaf problemen; er is tot voor het Hof van Holland geprocedeerd. Uiteindelijk vindt de rekening van de boedel van Maria Leeuwenhoek plaats op 23 september 1776.³⁰

Van de microscopische nalatenschap is niet veel meer terug te vinden. Antoni heeft meer dan 500 microscopen gemaakt, het merendeel in koper, ruim een derde van zilver en enkele stuks in goud. Van minder dan 10 exemplaren is bekend waar ze zich thans bevinden. Over de veiling die op 29 mei 1747 gehouden is, is een belangwekkend artikel verschenen in het jaarboek *Delfia Batavorum* 1991 van de hand van dr. H.L. Houtzager.¹

IIIb. HUIJCH (HUGO) THONISZ. (LEEUVENHOEK), mandenmaker, begr. Delft 15 februari 1669. Hij huwde Delft 23 augustus 1620 met **Magdaleentgen Maertens van Cuijck**, begr. Delft 3 juli 1664, dochter van Maerten Lambrechtsz. van Cuijck, koekbakker aan de Turfmarkt, en Jannetgen Thonisdr. van Ommering.³¹

In het huizenprotocol komt Huijch eerst in de Pietersstraat NZ op de noordwest hoek van de Cruisstraat, daarna aan de Pontemarkt WZ in een poort voor. Huijch en Magdaleentje testeren twee maal. Het eerste testament is van 15 mei 1621, enkele dagen vóór de geboorte van hun eerste kind.³ Ze wonen aan de Brabantse Turfmarkt, waar het testament wordt opgemaakt. De langstlevende wordt erfgenaam. Mochten er kinderen zijn dan moet de langstlevende die voeden, kleden, naar school laten gaan, een handwerk "ofte andere eerlicke executie" laten leren etc. De langstlevende moet in dat geval aan de kinderen wanneer ze mondig geworden zijn of huwen 100 carolus guldens uitkeren.

Als er geen kinderen zijn en Magdaleentje komt eerder te overlijden, dan moet Huijch de volgende legaten uitkeren:

- 1e. Een bedrag van 200 gulden aan de vader van Magdaleentje, en bij diens vooroverlijden aan zijn tegenwoordige huisvrouw -en schoonmoeder van Magdaleentje- Crijntge Jansdr.;
- 2e. Aan haar zuster Grietje Maertensdr. een bedrag van 50 gulden;
- 3e. Aan haar broer Lambrecht Maertensz. eveneens een bedrag van 50 gulden.

Voorts ontvangt haar zuster Sara Maertens haar "beste rode rock, item haere sussetten rock mitsgaders hare beste hoijck" en haar schoonmoeder Crijntge Jansdr. "hare silveren onderrijem".

Als Huijch eerst komt te overlijden zonder kinderen na te laten dan zal Magdaleentje eveneens in totaal 300 carolus guldens moeten uitreiken en wel de helft aan Thonis Philipsz., zijn vader, en de helft aan Philips Thonisz., zijn broer, en bij voorsterven van een van hen de ander. Voorts krijgt zijn broer het "pack Turx groff greyne cleen als brouck ende wamboijs item de beste swarte laecken mantel ende de beste rijem". Getuigen zijn de geburen Adriaen Anthonisz. en Cornelis Jacobsz.

Huijch en Magdaleentje testeren op 9 januari 1664, bijna 43 jaar later, voor de tweede maal.³² De langstlevende wordt universeel erfgenaam. Ze verklaren hun kinderen Lambrecht, Maerten en Jannitge bij het huwelijk een uitzet te hebben gegeven en dat de andere kinderen, Geertruij en Grietje, als zij nog gaan huwen, daarom elk 200 gulden zullen ontvangen.

Indien de langstlevende gaat hertrouwen zal aan de vijf kinderen tezamen een bedrag van 5.000 carolus gulden moeten worden uitgekeerd, van welk bedrag de langstlevende het vruchtgebruik houdt.

Ze leggen voorts vast dat de langstlevende prelegateert aan hun dochter Geertruij

Leeuwenhoeck, zolang ze ongehuwd is, het vruchtgebruik van vijf huisjes en erven, gelegen aan de Verwersdijk bij de Molenstraat in de Cromhoutspoort. Het eigendom van de vijf huisjes, alsmede het overige van de nalatenschap, zal als volgt worden verdeeld: De kinderen Lambrecht, Geertruijt, Maerten en Grietge Leeuwenhoeck krijgen ieder een vijfde deel. De kinderen van Jannitge, getrouwd met Lucas Pietersz. van Kessel, krijgen het resterende vijfde part. In het testament wordt ook geregeld dat alles wat Geertruijt van haar ouders geërfd mocht hebben, bij haar overlijden over moet gaan naar haar broers en zusters of hun nakomelingen. Als Lucas van Kessel nog leeft dan erft niet Jannigje maar erven haar kinderen. Hun zonen Lambrecht en Maerten Leeuwenhoeck worden als voogd aangewezen. In het testament van Adam Benninck van 28 augustus 1655 (zoon van Vincent Cornelisz Benninck -waarschijnlijk deurwaarder in Den Haag- en Maria Warniers) wordt aan Huijch 200 gulden gelegateerd [In 1697 worden door zijn tweede vrouw Anna Verloo, Anthony en Lambrecht Leeuwenhoeck haar neven genoemd; deze zijn ook op 31 mei 1697 in het sterfhuis van Adam Benninck aanwezig].³³

Na 1632 wordt Huijch Thonisz. Leeuwenhoeck, mandenmaker, enige malen aangeslagen bij de verpondingen en wel 'Cromhoutspoort' 29 stuivers; 'Noortsij van de poort van de Vest naet water' (=Leeuwenpoort NZ aan het Oosteinde) resp. 36 stuivers en twee gulden; 'Oosteinde OZ' vijf gulden; 'Turfmarkt WZ in de poort' 6 gulden, 'voor nogh een huijsge in de poort' 13 gulden en een aan de 'Noordsij van de Jacob Gerritsstraat'.³⁴

In 1638 wordt Huijch Thonisz., mandenmaker in de 'Jacob Gerritsstraet naer de Turfmarct toe' twee maal aangeslagen in haardstedengeld en wel resp. voor één en zes gulden.³⁵

Bij de buskruitram van 1654 was er sprake van schade aan huizen van Huijch Tonisz. Leeuwenhoeck en wel voor 300 gulden aan 'vijff huijsen in een poort' aan de westzijde van de Verwersdijk en van 5 gulden en 16 stuivers aan 'vier huiskes in een poort' eveneens aan de westzijde van de Verwersdijk.³⁶

Kinderen:

1. THONIS HUIJCHZ., ged. Delft 23 mei 1621, begr. Delft 13 februari 1633.
2. LAMBRECHT HUIJCHZ., ged. Delft 28 augustus 1622, jong overleden.
3. LAMBRECHT HUIJCHZ., ged. Delft 1 september 1623, begr. Delft 18 september 1623.
4. LAMBRECHT HUIJCHZ., volgt IVb.
5. MAERTEN HUIJCHZ., ged. Delft 1 april 1627, begr. Delft 30 mei 1627.
6. GEERTRUIJ HUIJCHDR. VAN LEEUWENHOUCK, ged. Delft 30 mei 1628, begr. Delft 20 december 1684. Geertruij testeert, samen met haar zuster Margaretha, als bejaarde dochters, wonende te Delft, op 14 augustus 1677.³⁷ Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. Na het overlijden van de langstlevende gaan alle klederen naar hun gehuwde zuster Jannetje. Zij zal alsdan ook het vruchtgebruik over al hun goederen hebben. Het eigendom van alle goederen gaat in drie delen naar de twee broers Lambrecht en Maerten (of hun descendente) alsmede de kinderen van Jannetje. De beide broers zijn executeurs van het testament. In het huizenprotocol komt zij eerst voor aan de Pontemarc WZ in een poort, daarna aan de Verwersdijk WZ.
7. MAERTEN HUIJCHZ., volgt IVc.
8. JANNITGE HUIJGENDR., ged. Delft 13 november 1633, begr. Delft 29 april 1681. Zij huwde Delft 17 oktober 1660 met Lucas Pietersz van Kessel, plateelbakker, begr. Delft 14 oktober 1682.

Jannitge -ze tekent Johanna- en Lucas testeren op 9 september 1662.³⁸ Ze wonen aan de oostzijde van de Oude Delft, tegenover het Begijnhof. Lucas is ziekelijk "te bedde

leggende". De langstlevende is universeel erfgenaam. Kinderen moeten worden onderhouden etc. en ontvangen een eenmalig bedrag van 50 gulden. De langstlevende is voogd.

9. MARGARETHA (GRIETJE) HUIJCHDR. VAN LEEUWENHOEC, ged. Delft 31 mei 1637, woont 1702 (in Rotterdam) Leuehaven bij het wijntonnitje, overl. Rotterdam 18 mei 1702. Zij ondertr. Delft 3 februari 1680 en huwde Schipluiden (attestatie 4 februari 1680 in Rotterdam gegeven om op 18 februari 1680 te trouwen in Schipluiden) met Gijsbert Pieterse Cruijt, wijnkoper 1684, koopman 1702 in Rotterdam, zoon van Pieter Gijsbertsz. Cruijt en Maria Willems de Veth.

Uit dit huwelijk zijn geen kinderen voortgekomen.

Gijsbert had enkele kinderen uit zijn eerdere huwelijk. Grietje testeerde drie maal.

Ongehuwd testeert zij met haar zuster Geertruij (zie IIb-6). In haar tweede testament -29 januari 1684³⁹ - wordt Gijsbert tot universeel erfgenaam benoemd, terwijl de kinderen,

mochten die er zijn, de legitieme portie ontvangen. Haar zuster Geertruij Huijgen Leeuwenhoek, bejaarde ongehuwde dochter te Delft, krijgt, indien er geen kinderen zijn, de lijftocht van het huisje van Grietje staande en gelegen in de Leeuwenpoort tot in Delft. Achttien jaar later, drie dagen voor haar dood testeert Grietje opnieuw.⁴⁰ Ze is "siekelijk te bedde leggende dogh haar verstant magtig" en verklaart niet boven de 4.000 gulden te zijn gequoteerd. Ze heeft geen kinderen en haar zuster Geertruij is reeds lang overleden.

Grietje laat nu -ieder voor een derde part- erven de kinderen en verdere descendente van haar broers en zuster Lambrecht, Maarten en Jannetje Leeuwenhoek.

Haar man Gijsbert, die alles zou hebben geërfd indien het eerdere testament nog van kracht zou zijn geweest, krijgt nu slechts het vruchtgebruik. Voogden zijn haar neven Maarten en Adriaen Leeuwenhoek alsmede Barent van Frijtom en François van Trig. Op 16 mei 1702, één dag na het maken van het testament door Grietje, legt Gijsbert Kruijt een verklaring af dat hij aan zijn twee zoons Nicolaas en Pieter, koopman resp.

pontgaarder te Rotterdam, een bedrag van 2.100 carolus guldens schuldig is voor geleverde winkelwaren.⁴¹ Op diezelfde dag leggen hij en zijn beide zoons een verklaring af inzake de erfenis van Gijsbert van zijn moeder Maria Willems de Veth.⁴²

Maria had in haar testament haar zoon Gijsbert de keus gegeven tussen het houden van het vruchtgebruik van zijn kindsdeel (waarvan het eigendom dan zou toekomen aan zijn zonen Nicolaas en Pieter) en het in eigendom verkrijgen van dat deel van zijn kindsdeel dat de legitieme portie is.

Hij zou binnen zes weken na haar overlijden moeten kiezen maar had dat verzuimd. Nu verklaart hij dat hij gekozen heeft voor het vruchtgebruik. Zijn zoons verklaren dat hij dat aan hen binnen zes weken na het overlijden van Maria de Veth had gezegd.

Mogelijkerwijs is dit waar, maar vastgesteld kan worden dat dit de zoons en Gijsbert wel goed uitkomt, aangezien bij de andere keuze een deel van de erfenis in de gemene boedel van Gijsbert en Grietje zou zijn gevallen en vervolgens bij haar erfgenamen!

Op 19 mei 1702, een dag na het overlijden van Grietje Leeuwenhoek, laat Gijsbert optekenen dat Grietje overleden is op 18 mei 1702 "des morgens de clocque ontrent tusschen een en twee uijren" en dat hij haar zal laten begraven "op een bequame tijt ende maniere na costuijmen alhier gebruijckelijk" onder de aantekening dat hij dat niet doet als erfgenaam van Grietje "maar alleen uijt een preuse sake" en wel ten laste van de erfgenamen van Grietje op wiens verzoek "en speciale ordre" hij de begrafenis verzorgt.⁴³

Bovenstaande aktes lijken de conclusie te rechtvaardigen dat het testament van Grietje Leeuwenhoek haar man en stiefzoons onaangenaam heeft verrast!

IVb. LAMBRECHT HUIJCHZ. (LEEUWENHOEK), ged. Delft 11 augustus 1624, groenemandenmaker, begr. Delft 4 januari 1701. Hij huwde Delft 31 maart 1652 met **Adriaentgen Cornelisdr. van Spaendonck**, ged. Delft 15 september 1628, begr. Delft 18 augustus 1688, dochter van Cornelis Adriaensz. van Spaendonck en Russgen Gerrits van der Made.

In het huizenprotocol komt Lambrecht twee maal voor resp. Oude Delft WZ en Pepersteeg ZZ.

Adriaentgen testeert op 27 januari 1648.⁴⁴ Ze woont dan bij haar grootvader Gerrit Adriaansz. van der Made, wonende buiten de Waterslootse Poort van Delft. Haar moeder is overleden. Zij benoemt haar vader, Cornelis van Spaendonck, die in 1640 met het schip "'s-Hertogenbosch" van Delft naar Oost-Indië is gevaren, tot haar enige erfgenaam, althans indien hij ongehuwd is en binnen zes jaar na het overlijden van Adriaentgen in het land zal zijn. In andere situaties gaat de helft naar de familieleden van moeders zijde en de andere helft naar die van vaders zijde. Tot executeurs worden benoemd Harman Pieters, kuiper en Cornelis Claesz., wijnverlater, haar tegenwoordige voogden. Haar goederen zullen tot zes jaar na haar overlijden bij de Weeskamer moeten berusten. Getuige is, naast de klerk, Cornelis Jansz. Haga, wonende te Maassluis (Maeslant sluijs).

Adriaentge erft in 1649 1/3 deel van 8409 gulden van haar grootouders Gerrit Adriaensz. van der Made en Aechte Gerritsdr. Zie hiervoor nader het artikel van de heer C.D. Bakker in Gens Nostra van november 1966.⁴⁵

Lambrecht en Adriaentgen testen op 19 februari 1653 ten huize van Joost van Adrichem, oud-burgemeester van Delft, en in presentie van Gerrit van Assendelft, notaris.⁴⁶ Ze wonen aan de westzijde van de Oude Delft.

Zij herroepen de huwelijkse voorwaarden die voor notaris Harmen van der Ceel waren verleden. Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. De langstlevende moet eventuele kinderen naar school laten gaan, een handwerk laten leren etc.

Als Ariaentge als eerste overlijdt terwijl er kinderen zijn, dan zullen die kinderen een derde gedeelte van alle goederen, actiën en crediten erven met uitzondering van het huisraad en de inboedel. Als Ariaentge eerst sterft zonder kinderen na te laten, dan zal "haren man gehouden zijn te scheijden van de eene helft van alle boedel ende goederen, actiën ende crediten", waarvan haar vader, die in Oost-Indië verblijft, het vruchtgebruik zal krijgen.

Als Lambrecht eerst overlijdt, kinderen nalatende, dan behoeft aan hen niets te worden uitgekeerd door Adriaentje.

Sterft hij zonder kinderen na te laten "dat alsdan deselve sijne huisvrouw gehouden sal zijn, terstont naer sijn testateurs overlijden uijt te keeren ende te laeten volgen aen desselfs vaeder ende moeder alle het toebehooren van de winckel, werck ende hout van sijn testateurs neringe van mandemaken".

Mocht Lambrecht niet alle bepalingen in acht nemen na haar overlijden, dan zullen de bepalingen van genoemde huwelijkse voorwaarden weer geheel van kracht worden, zo verklaart Ariaentge tenslotte.

Zij testen opnieuw en wel op 20 november 1655.⁴⁷ Onder andere bij Lambrecht berusten de gelden uit de erfenis van Martijnje Adriaens van Spaendonck, tante van Adriaentje van Spaendonck.⁴⁸

Kinderen:

1. **ANTHONY**, ged. Delft 9 april 1653, begr. Delft 30 mei 1671, als j.m. aan de Oude Delft op de hoek van de Smitsteeg.

2. CORNELIS, ged. Delft 20 april 1655, begr. Delft 6 oktober 1657 ("een baarkind" van Lambrecht Leeuwenhoek⁴⁹).
3. RUSSJE, ged. Delft 2 augustus 1657, begr. Delft 11 februari 1746 (aangeg. impost 6 + 6 gulden; ongehuwd).
Russje testeert samen met haar zuster Maddalena op 7 augustus 1740. Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. Beiden tekenen met een kruisje.⁵⁰
4. MARTINUS (MAERTEN), volgt Va.
5. ADRIAEN LAMBRECHTSZ., volgt Vb.
6. MADDALENA, ged. Delft 29 juli 1665, begr. Delft 29 maart 1746 (aangeg. impost 6 + 6 gulden; ongehuwd).
7. CORNELIS, ged. Delft 20 maart 1668, begr. Delft 5 juli 1669.
8. CORNELIS, ged. Delft 13 juli 1670, notarisklerk bij zijn broer Adriaan, begr. Delft 19 april 1702. .

Va. **MARTINUS (MAERTEN) LAMBRECHTSZ (LEEUWENHOEK)**, ged. Delft 20 november 1659, mr. mandenmaker, woonde Oude Delft 1742, begr. Delft 18 januari 1742 (aangeg. impost 6 gulden). Hij huwde Delft 30 april 1690 met **Margaretha Pieters van Limburch**, begr. Delft 3 juni 1716 (aangeg. impost 6 gulden).

Maarten en Margaretha, wonende te Delft, testeren thuis op 20 oktober 1709.⁵¹ Ze verklaren in de 100e penning beneden de 4000 gulden gequoteerd te zijn. Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam onder de conditie dat de langstlevende de kinderen zal opvoeden, een handwerk zal laten leren etc.. Voorts zal aan hun vijf kinderen (of meer als ze er nog meer zullen krijgen) bij huwelijk of meerderjarigheid in totaliteit moeten worden uitgekeerd een bedrag van 1.000 gulden.

De ongehuwde kinderen Adriana, Magdalena en Lambertus Leeuwenhoek testeren gezamenlijk op 21 februari 1739.⁵²

Ze zijn elk beneden de 4.000 gulden gegoed. Hun vader Maarten wordt door ieder tot universeel erfgenaam benoemd. Als die vooroverleden zou zijn, benoemen ze elkaar tot erfgenaam.

Als weduwnaar testeert Maarten op 16 februari 1740 voor notaris Cornelis de Man.⁵³ Hij is dan tachtig jaar oud en woont in een huis aan de westzijde van de Oude Delft.

Hij prelegateert dat huis alsmede een huis aan de noordzijde van de Buitenwatersloot, zijn huisraad e.d. aan zijn ongehuwde kinderen Adriana, Lambertus en Magdalena Leeuwenhoek. Dit tot egalisatie van hetgeen hij zijn andere twee kinderen Pieter en Eva eerder had gegeven wegens moederlijk bewijs, de bij hun huwelijk gegeven uitzet en anderszins. In al het overige van de nalatenschap krijgen de vijf kinderen ieder een egale portie. Ieder krijgt wel zelf de eigen lijfrentebrieven die Maarten voor hen had afgesloten. Executeur van het testament en voogd over de minderjarige kinderen is Lambertus Leeuwenhoeck Adriaansz. wonende te Haastrecht (VIb).

Cornelis de Man, notaris te Delft, legateert in 1744 aan de drie ongehuwde kinderen van Martinus en Margaretha nl. Adriana, Lambertus en Magdalena Leeuwenhoek een bedrag van 1.200 gulden.⁵⁴ Bij overlijden van een van hen gaat dat deel naar de andere twee.

Kinderen:

1. ADRIANA, ged. Delft 16 april 1691, naaister, woonde Oude Delft samen met haar zuster en broer, doet als j.d. belijdenis aldaar 30 december 1712, overl. Delft 27 mei 1767 (aangeg. impost 15 + 15 gulden; ongehuwd).
Adriana testeert op 2 mei 1764 alleen, als bejaarde ongehuwde dochter.⁵⁵ Ze is beneden

de 3.000 gulden gegoed. Ze prelegateert aan haar zuster Eva Leeuwenhoek enige sieraden, het grootste deel van de aanwezige kleding (deels van haar vader) en van het linnegoed. Anthony Leeuwenhoek, zoon van wijlen haar broer Pieter, krijgt sieraden, waaronder "een silver signet" met het wapen van Leeuwenhoek, kleding, porcelein alsmede jaarlijks een bedrag van 50 carolus gulden van 20 stuivers het stuk.

Haar neven en nichten Gerrit, Adriaan, Eva, Jacoba en Catharina Leeuwenhoek, kinderen van wijlen haar neef Lambertus Leeuwenhoek, krijgen enkele sieraden en kleding van haar en haar overleden zuster (= Magdalena) afkomstig. De kinderen van Lambertus krijgen gezamenlijk de rest van de huisraad. Nicht Judith van den Burgh, bejaarde dochter te Delft, krijgt 25 carolus guldens.

Tot universele erfgenamen benoemt zij verder de kinderen van Lambertus Leeuwenhoek, met dien verstande dat alles onder berusting van de executeurs moet blijven zolang haar zuster Eva nog leeft, die het vruchtgebruik ervan krijgt. Executeurs zijn de broers Gerrit, Adriaan en Jacob Leeuwenhoek, kinderen van Lambertus.

Ze krijgen alle macht, met dien verstande dat zij niet mogen verkopen haar testatrices tuin met de twee huisjes daarbij behorende aan de Buitenwatersloot in Delft, waar thans haar zuster Eva woont en die daar haar leven lang mag blijven wonen.

Op 7 mei 1767, kort voor haar dood, testeert Adriana wederom.⁵⁶ Anthony krijgt als legaat o.a. de goederen in 1764 genoemd. Eva Leeuwenhoek krijgt "het huijs en erve aen de westzijde van het Oude Delft op den hoeck van de Smitsteeg alhier bij haer testatrice bewoond werdende met het kleijne huijsje daeragter aen haer testatrices thuijn met de twee huijsjes daeraen behorende op de Buijtenwaetersloot alhier" en verder alle meubelen, klederen, juwelen, goud en zilver etc. die zij zal nalaten en niet hierboven zijn gelegateerd. Alle lasten van deze legaten -en wel speciaal de collaterale successie- moeten uit de rest van de erfenis worden betaald. Het vruchtgebruik van alle overige bezittingen van Adriana wordt haar zuster Eva en haar tegenwoordige man Arnoud Carlier gegund en na het overlijden van die beiden haar overleden broederszoon Anthony Leeuwenhoek. Het eigendom gaat naar de kinderen van Anthony.

Die ontbrekende dan naar de kinderen van wijlen haar testatrices neef of vaders broeders zoon Lambertus Leeuwenhoek, in zijn leven gewoond hebben in Haastrecht. Voogden over het testament zal zij nog bij akte benoemen. (Dat doet zij in de erop volgende verklaring van 7 mei 1767, waarin zij tot voogden benoemt Arnoud Carlier en notaris Hendrik Halder). De oppervoogdij over het door de minderjarige erfgenamen geërfde en hetgeen in vruchtgebruik is gegeven wordt aan de Weesmeesters van Delft gegeven. Zij verklaart beneden de 8.000 gulden te zijn gegoed. Op 31 juli 1767 wordt de boedelbeschrijving opgemaakt.⁵⁷ Adriana is op 27 mei 1767 in haar woning aan de westzijde van de Oude Delft overleden. Uit de boedelbeschrijving blijkt dat het huis aan de Smitsteeg (of Smoorsteeg) oorspronkelijk -2 december 1656- in eigendom is gekomen van Lambregt Huijgensz. Leeuwenhoek.

Het andere huisje, liggende aan de noordzijde van de Buitenwatersloot, was oorspronkelijk aan Lambregt Leeuwenhoek gekomen op 27 februari 1682 en de twee huisjes aan de noordzijde van de Buitenwatersloot aan Adriana, Lambert en Magdalena Leeuwenhoek op 14 juni 1746. Uit de obligaties blijkt dat haar ouders op 24 februari 1706 en 3 augustus 1708 lijfrenten hebben gekocht ten behoeve van Adriana (14 resp. 17 jaar oud) van elk 20 gulden per jaar.

Op 27 februari 1768 levert notaris Christiaan Westakker bewijs aan de Weeskamer dat Arnoud Carlier en de thans overleden Hendrik Halder tot voogden waren benoemd.

De Weeskamer benoemt op die datum notaris Christiaan Westakker, na het overlijden van notaris Hendrik Halder, tot voogd.⁵⁸ De rekening van de boedel is voor de Weeskamer op 28 juni 1768 gedaan.

Vervolgens worden door notaris Westakker zes rekeningen gedaan, de laatste op 28 april 1781. Op dat moment was 7/8 van de goederen uitgekeerd aan de meerderjarige erfgenamen. Het overige 1/8 part, toekomende aan de minderjarige Lambertus Leeuwenhoek, zijnde groot 534 gulden en 6 penningen, wordt nog door de Weeskamer beheerd. Op 5 april 1798 compareerde Lambertus Leeuwenhoek, meerderjarig, die zijn erfdeel ophaalde, zijnde 792 gulden en 16 stuivers.⁵⁹

2. PIETER, volgt VIa.
3. LAMBERTUS, ged. Delft 28 augustus 1695, begr. Delft 20 augustus 1696.
4. LAMBERTUS, ged. Delft 29 juni 1698, begr. Delft 8 mei 1752 (aangeg. impost 3 + 3 gulden; ongehuwd).
5. MAGDALENA, ged. Delft 15 september 1699, naaister, overl. na 1750 (nog genoemd in personele quotisatie 1750) en vóór 2 mei 1764.
6. EVA, ged. Delft 29 november 1701, woonde Oude Delft 1767, begr. Delft 30 november 1776 (aangeg. impost 3 gulden). Zij ondertr. Delft 25 april 1733 en Leiden 1 mei 1733 met Arnoud (Arnout, Remoud) Carlier (Van Karlier), bostelmaker (1733), begr. Delft 19 juni 1780 (aangeg. impost 3 gulden). Beiden betalen bij hun huwelijk aan de gaarder (impost) 6 gulden in resp. Delft en Leiden.
Eva en Aarnoud (Remoud) Carlier worden in 1748 lidmaat te Delft, komende uit Leiden, alwaar ze op 12 oktober 1748 attestatie kregen naar Delft (Pieterskerk). Zij laten geen kinderen na.
7. CORNELIA, ged. Delft 13 februari 1704, begr. Delft 2 oktober 1704.

VIa. **PIETER LEEUWENHOEK**, ged. Delft 8 april 1693, mr. mandenmaker, begr. Delft 21 maart 1750 (aangeg. impost pro deo). Hij ondertr. 1e Delft 1 april 1718 met **Kniertje van der Doe**, ged. Delft 8 oktober 1693, begr. Delft 2 juli 1731 (aangeg. impost 3 gulden), dochter van Pieter van der Doe en Josijntie Pieters van Swenne.

Hij ondertr. 2e Delft 12 december 1733 met **Sara (Zara) Taarling (Tareling)**, verm. ged. Delft 27 januari 1697 als dochter van Antony Taarlingh en Susanna de Meij. Pieter en Sara betalen bij hun huwelijk ieder 3 gulden aan de gaarder te Delft.

Pieter Leeuwenhoek, j.m. wonende aan de Oude Delft, doet belijdenis te Delft 3 november 1713.

Pieter en Kniertje testen op 23 juni 1731.⁶⁰ Kniertje is dan ziekelijk. De langstlevende wordt universeel erfgenaam. De langstlevende moet kind of kinderen opvoeden en van "alle lijfsnooddriften (te) versorgen", te laten leren lezen, schrijven, een ambacht te laten leren etc. De langstlevende is voogd. Pieter Leeuwenhoek en Sara Taarling, wonende aan de Buitenwatersloot, testen op 17 november 1734.⁶¹ Pieter benoemt tot zijn erfgenamen in gelijke porties zijn zoon Maarten, verwekt in zijn eerder huwelijk met Kniertje van der Doe, de kind of kinderen die hij uit zijn tweede huwelijk mocht komen te procreëren, alsmede zijn huisvrouw Sara Taarling zelf. Mocht zijn "voorsoontie" voor hem komen te overlijden, dan erft Sara Taarling alleen. Sara benoemt haar man Pieter tot universeel erfgenaam, met de plicht mogelijke kinderen op te voeden etc. Hij benoemt tot voogd zijn vader Maarten Leeuwenhoek, mr. mandenmaker, en Pieter Haverlingh, kapitein van de schutterij alhier. Zij benoemt haar man Pieter tot voogd.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

1. MAARTEN, ged. Delft 9 februari 1721, overl. voor 21 maart 1750. Maarten testeert op 2 april 1737⁶², waarbij hij verklaart beneden de 4.000 gulden gegoed te zijn. Hij is gezond van lichaam, zijn verstand wel gebruikende en 16 jaar oud.
Maarten woont bij zijn vader Pieter Leeuwenhoek aan de Buitenwatersloot zuidzijde. Hij benoemt zijn vader tot universeel erfgenaam en -indien deze overleden is- zijn tegenwoordige huisvrouw Zara Taarlingh. Getuigen zijn Simon Donker en Basel Hendrick den Dansser.
2. PIETER, ged. Delft 14 februari 1723, verm. begr. Delft 25 april 1724 (baarkind). Voor impost aangegeven 3 gulden.
3. N.N., doodgeboren kind van Pieter Leeuwenhoek, begr. Delft 16 maart 1726 (aangeg. impost pro deo).

Kinderen uit het tweede huwelijk:

4. ANTONY, ged. Delft 21 november 1734, bediende aan 's Lands beschreven middelen, begr. Delft 18 juni 1773 (aangeg. impost 6 gulden). Hij huwde Delft 8 mei 1768 met Lijntje Parmentier (Palmentier). Beiden betalen 6 gulden aan de gaarder te Delft. Zij testeren, wonend op de Buitenwatersloot, op 2 juni 1768.⁶³ Zij zijn beneden de 2.000 gulden gegoed. Zij benoemen elkaar tot universeel erfgenaam onder de verplichting eventuele kinderen op te voeden, een beroep te laten leren etc. en hen bij huwelijk een uitzet alsmede 12 gulden en 12 stuivers te geven.
Antony wordt genoemd in het testament van zijn tante Adriana Leeuwenhoek (Va-1). Hij laat -blijkens de afwikkeling van haar testament- geen kinderen na.
5. AARNOUDT, ged. Delft 2 juni 1737, verm. begr. Delft 27 juni 1738 (baarkind). Voor impost aangegeven 3 gulden.
6. JOHANNIS, ged. Delft 22 februari 1739, overl. voor 21 maart 1750.

Vb. **ADRIAEN LAMBRECHTSZ. LEEUWENHOEK**, ged. Delft 7 februari 1662, notaris te Delft van 1687 tot 1730, woonde Koornmarkt te Delft, secretaris van de Heerlijkheid Zouteveen, overl. Haastrecht, begr. Delft 25 juni 1739 (aangeg. impost Haastrecht 22 juni 1739 30 gulden; met aantekening dat het lijk naar Delft zal worden vervoerd om te worden begraven; ook aangeg. impost Delft voor 15 gulden). Hij huwde Delft 19 oktober 1689 met **Eva Jacobs Overschie** (Ouderschie), ged. Delft 30 november 1662, begr. Delft 24 april 1723 (aangeg. impost 30 gulden), dochter van Jacobus Jacobs Overschie (Ouwerschie) en Ida (de) Keijser.

Testament van Eva Jacobs in 1687 voor notaris Abram van der Velden.⁶⁴

Op 23 september 1689 sluiten Adriaan en Eva huwelijkse voorwaarden.⁶⁵ Adriaan, mede notaris, wordt geassisteerd door zijn vader Lambregt Leeuwenhoek, terwijl Eva wordt geassisteerd door Dirk van der Hout, behoudvader, Ida Keijzer, haar moeder, alsmede Pieter Ouwerschie en Johannes Keijzer, ooms. Er zal geen gemeenschap van goederen zijn. Alle goederen zullen op een inventaris worden opgenomen. Alle erfenissen vallen buiten de boedel.

Dat geldt ook voor optredende winsten en verliezen in het huwelijk, al heeft de bruid de optie daarin wél te participeren. Als Adriaan eerst komt te overlijden zal Eva een bedrag van 1000 gulden ontvangen als morgengave. Adriaan en Eva testeren op 16 december 1689.⁶⁶ Ze herroepen alle voorgaande wilsbeschikkingen. De langstlevende is universeel erfgenaam en voogd. De langstlevende zal de kinderen naar school moeten laten gaan, een eerlijk ambacht, handwerk of emplooi laten leren etc. Voorts zal de langstlevende aan de kinderen bij huwelijk een uitzet moeten meegeven en aan hen gezamenlijk bij mondigen dage of eerder huwelijk

een bedrag van 300 carolus gulden moeten uitkeren. Op 28 juni 1694 koopt notaris Adriaan Leeuwenhoek van Gabriël Schrevelius, brouwer in de brouwerij "de Halve Maen" in Delft, een huis en erf gelegen aan de westzijde van de Koornmarkt, genaamd Het Witte Huijs.⁶⁷ Aan de achterzijde is het huis belend door het huis van Ida Keijzers, thans weduwe van Dirck van der Hout. De koopsom bedraagt 3.400 gulden, in contanten voldaan.

ADRIAAN CONTRA DE HEREN VAN DE WETH

Adriaan Leeuwenhoek is ruim 40 jaar notaris in Delft geweest. In het begin van 1730 vergaderen de Heren van de Weth in Delft over het gedrag van Leeuwenhoek.⁶⁸ Er wordt melding van gemaakt dat hem diverse keren op last van de Heren van de Weth door de gerechtsbodes boodschappen zijn gegeven waarbij hij telkens zeer impertinent tegen hen uitvoer en dat hij in al zijn gedrag een groot disrespect voor de regering (= bestuur van Delft) en disobedientie tegen haar bevelen toonde. Toen hij ook nog twee schepenen onordentelijk had bejegend en rumoer bij het huis van een van hen had gemaakt, was voor de Heren van de Weth de maat vol. Op 21 februari 1730 werd Adriaan ontboden bij de Heren. De Heer Officier ordonneerde Leeuwenhoek excuses te maken en zich te onthouden van verder slecht gedrag "waerop door hem Leeuwenhoek in zeer force ende indecente termen zijnde geantwoort; is na deliberatie goedgevonden denselve Leeuwenhoek bij provisie van zijn functie als notaris binnen deze stad te suspenderen".

Verder is besloten "tot voorcomingh van alle te vresene onheijlen desselvs protocol ter verseeckerder plaats te doen brengen". Terwijl Leeuwenhoek in een vertrek in het raadhuis werd gehouden zijn enkele schepenen met de secretaris naar het huis van hem gegaan waar het comptoir werd opengebroken (hij had geweigerd de sleutel te geven) en vier boeken en dertien bundels notariële papieren met rood band werden toegebonden en van het stempel van Leeuwenhoek voorzien. Het stempel zelf lieten ze achter.

De papieren werden gebracht in de kamer van het raadhuis waar de papieren van overleden en vertrokken notarissen werden bewaard. Vervolgens werd Leeuwenhoek weer binnengeroepen en werd hem bij provisie aangezegd dat totdat "preuves van meerder respect ende obedientie aen de magistraet" waren aangetoond zijn admissie als notaris in Delft werd ingetrokken. Leeuwenhoek moest de volgende dag zijn "notarisborretje" van zijn huis halen en inleveren. Toen hij dat niet deed werd dat er afgehaald en gebracht naar de kamer van de heren schepenen.

In 1730 en 1731 zijn er voor Adriaan Leeuwenhoek nog zeven aktes gepasseerd, de laatste op 28 april 1731. Alle aktes (op één na) zijn van personen die buiten Delft woonden.

Kinderen:

1. ADRIAAN, ged. Delft 2 augustus 1690, begr. Delft 8 augustus 1690.
2. JACOB, ged. Delft 21 december 1692, notarisklerk bij zijn vader Adriaan en later "kantoorknecht" 1711, 1718, 1721⁶⁹ - bij Antony van Vollenhoven, pondgaarder in Rotterdam. begr. Rotterdam 17 januari 1724 (aangev. impost 17 januari 1724 6 gulden als j.m.; woont dan "Leuvehaven tot Vollenhoven in huijs").
3. LAMBERTUS, volgt VIb.

VIb. LAMBERTUS LEEUWENHOEK, ged. Delft 13 april 1696, koopman te Rotterdam en Haastrecht⁷⁰, schepen Haastrecht 1742-1745, burgemeester aldaar 1759-1761, waardsman ald. 1757-1759 en 1761-1763⁷¹, overl. Haastrecht, begr. Haastrecht 24 april 1764 (aangev. impost

15 gulden). Hij huwde Haastrecht 21 mei 1725 (attestatie van Rotterdam 20 mei 1725; aangeg. impost Haastrecht voor Maria van Leeuwen 30 gulden) met **Maria van Leeuwen**, ged. Haastrecht 20 februari 1703, overl. Rosendaal (Haastrecht), begr. Haastrecht 30 mei 1792 (aangeg. impost 15 gulden), dochter van Gerrit van Leeuwen, koopman te Haastrecht, en Catarina (van) Amersfoort.

Lambertus was koopman, eerst in Rotterdam (poorter van die stad op 9 oktober 1721), later te Haastrecht, waarnaar hij verhuisde 1729-32.

Bij de geboorte van hun kinderen Eva en Gerrit woonde het echtpaar in Rotterdam in de Wijnstraat en bij de geboorte van dochter Jacoba aan de Delftsevaart, eveneens in Rotterdam. De latere kinderen zijn in Haastrecht geboren.

Op 13 mei 1725 sluiten Lambertus en Maria huwelijkse voorwaarden af.⁷² Alles is gemeenschappelijk, behalve het legaat van 10.000 gulden dat Maria binnenkort van haar vader zou krijgen en dat haar is gelegateerd door Gerrit Willemsz. Verhaar, oom van Gerrit van Leeuwen, "voornaam coopman"⁷³ en vele malen burgemeester van Haastrecht.⁷⁴

Kort na voltrekking van het huwelijk nl. op 14 juni 1725, testeren Lambertus en Maria, wonende te Rotterdam.⁷⁵ Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam en tot voogd. Van het legaat wordt niets meer gezegd. De kinderen te zamen moet door de langstlevende bij volwassenheid worden uitgekeerd een bedrag van 1.000 gulden. Daarnaast moeten ze worden opgevoed, een ambacht worden geleerd etc. Als er geen kinderen zijn en Lambertus overlijdt eerst dan moet Maria aan zijn vader Adriaan Leeuwenhoek een bedrag van 2.000 gulden uitkeren en bij diens vooroverlijden dat bedrag aan Lambertus' vrienden van vaderszijde. In het geval Maria eerst overlijdt zonder kinderen na te laten en als haar vader en moeder dan beiden nog in leven zijn -en anders niet- dan moet Lambertus aan hen 2.000 gulden uitkeren. Maria institueert haar ouders als erfgenaam voor die 2.000 gulden en verklaart met dat bedrag haar ouders in de legitieme portie "in het alderruimst niet te hebben verkort en derhalven niet twijffelende off (haar ouders) sullen met de voors(egde) somme in voldoeninge van dien, vergenoegen en contentement nemen".

Op 28 oktober 1726 machtigt Gerrit van Leeuwen, koopman, wonende te Haastrecht, zijn schoonzoon Lambertus Leeuwenhoek, koopman in wijnen te Rotterdam, om uit zijn naam een bedrag van 400 gulden te vorderen van Cornelis Verolme, wonende te Middelharnis, wegens geleverd zeildoek.⁷⁶

Ten behoeve van Theodorus Bisdom worden in Haastrecht in 1745 diverse verklaringen afgelegd door enkele getuigen inzake eind 1745 ontdekte trapjes bij de erfafscheiding tussen het land van Theodorus Bisdom en Lambertus Leeuwenhoek (voorheen het land van Gerrit van Leeuwen).⁷⁷ In 1745/1746 compareren Lambertus Leeuwenhoek en Theodorus Bisdom, oud burgemeester te Haastrecht voor de Hoge Raad.⁷⁸

Kinderen:

1. EVA, geb. Rotterdam 2 juni 1726, overl. Haastrecht 6 oktober 1811. Zij huwde Haastrecht 18 juli 1751 (aangeg. impost Haastrecht elk 6 gulden) met Everardus Stoelendraaier, ged. Utrecht (Domkerk) 21 januari 1724, akte van indemniteit afgegeven door de vroedschap van Utrecht 23 november 1750⁷⁹, broodbakker te Haastrecht, schepen Haastrecht 1752-1754 en 1755-1759, burgemeester aldaar 1774-1776, 1777-1779, 1780-1782, 1783-1785, 1786-1795 (ontslagen op 17 februari 1795 door het Comité Revolutionaire⁸⁰), gezworene polder Rozendaal in Haastrecht 1783-1811⁷¹, overl. Haastrecht 11 april 1811, zoon van Johannes Stoelendraaier en Johanna Toelaar, burgers van Utrecht.

De overlijdensberichten van Eva en Evert in 1811 (ruim 59 jaren gehuwd geweest) geven

een aardig beeld van de uitgebreide wijze waarop van zo'n gebeurtenis in die tijd wordt bericht in de kranten.⁸¹

Eva en Evert testeren na hun testament van 16 september 1751 wederom op 23 juli 1805.⁸² Ze zijn beneden de 8.000 gulden gegoed. Na het overlijden van de langstlevende wordt geërfd, in gelijke porties, door de vier nog levende kinderen Johanna (weduwe Jan Timmerman), Lambertus, Johannes en Gerrit alsmede de kinderen van de overleden dochter Eva verwekt in haar twee huwelijken met resp. Anthony van Zijll en Anthony van der Kwast.

2. GERRIT, ged. Rotterdam 30 oktober 1727, veehouder in Rozendaal, gezworene van de polder Rozendaal 1761-1808, waardsman voor Boven Haastrecht ofwel Rozendaal 1773-1775, 1777-1779, 1781-1783, 1785-1787, 1789-1791 en 1793 tot 17 februari 1795, kadeschouwer voor de kade van Hoenkoop 1777-1807⁷¹, dijkheemraad van de Krimpenerwaard (1810), overl. Roosendaal 12 mei 1810, begr. Haastrecht 18 mei 1810. Gerrit Leeuwenhoek blijft samen met zijn eveneens ongehuwde zuster Jacoba op de boerderij van zijn ouders wonen. Zij testeren samen op 14 februari 1805 (haar tweede, waarschijnlijk zijn eerste testament) voor notaris Jan van Nooten in Haastrecht.⁸³ Ieder is beneden de 8.000 gulden gegoed. Ze wijzen elkaar tot universeel erfgenaam aan. Na het overlijden van de langstlevende van hen beiden wordt geërfd door de dan nog levende broers en zuster (met representatie naar alleen elkaar).

Indien al de broers en zuster overleden zijn dan (pas) gaat alles staaksgewijs naar het nageslacht van alle overleden broers en zusters. Executeurs zijn broers Adriaan, Lambertus en Pieter. Die broers benoemen na het overlijden van de langstlevende, Gerrit, "...uijt hoofde van hunne verre gevorderde ouderdom als uijt continueele lichaamsongesteldheeden ..." in hun plaats tot executeur Dirk Blanken Hermanusz., notaris te Oudewater.⁸⁴ Het testament wordt niet volledig uitgevoerd.

De kinderen van hun overleden zuster Catharina Leeuwenhoek menen dat hen nog rechten toekomen uit de boedel van Lambertus Leeuwenhoek en Maria van Leeuwen die onder Gerrit Leeuwenhoek zijn gebleven.⁸⁵

De drie broers en zuster Eva zijn van mening dat Catharina Leeuwenhoek en haar man Hendrik Okhuizen bij hun verklaring van 14 augustus 1792 hebben aangegeven dat zij reeds hun deel in geld hebben ontvangen. Dat was echter een ongezegelde verklaring die bovendien door de nagelaten kinderen van Catharina en Hendrik zo wordt geïnterpreteerd, dat de boedel van Lambertus en Maria alleen gedurende het leven van Gerrit Leeuwenhoek onder zijn bewind zou blijven. Partijen komen nu overeen dat de boedel van Gerrit in zes delen zal worden verdeeld, nl. naar de nog levende zuster Eva, de broers Adriaan, Lambertus en Pieter Leeuwenhoek, de nagelaten zoon van broer Jacob Leeuwenhoek en de kinderen van de overleden Catharina Leeuwenhoek. De afhandeling vindt vervolgens plaats door notaris Dirk Blanken te Oudewater, die alle goederen publiek heeft verkocht. De boerderij van Lambertus Leeuwenhoek en Maria van Leeuwen (alsmede de grondstukken van hun zoon Gerrit), zijnde "een zeer schone en welgeleegene hofsteede", worden geveild op 18 oktober 1810 in de herberg "Het Ooievaarsnest" in Haastrecht.⁸⁶ Koper is zoon Lambertus Leeuwenhoek (VIIb) voor in totaal 12.000 gulden. Hij sluit daarvoor drie leningen af en wel bij zijn zuster Eva, broer Pieter en mejuffrouw Anna Margaretha Elisabeth Clasina van Pesch te Utrecht.⁸⁷ De bomen en het hout van de boerderij, alsmede enkele meubels, worden geveild op 1 december 1810 en brengen 203 gulden en 18 stuivers op.⁸⁸ De overige inboedel wordt geveild op 5 t/m 9 november 1810, hetgeen in totaal 3139 gulden en 6 stuivers opbrengt, waarvan 1048 gulden voor het vee.⁸⁹

De scheiding van de nalatenschap vindt tenslotte plaats op 7 mei 1811.⁹⁰

De boerderij wordt geërfd door de dochter van Lambertus Leeuwenhoek en Maria Rietveld, Maria Leeuwenhoek, die gehuwd was met Dirk Verweij en later met Hendrik Kromwijk. Zij verkoopt de boerderij -en het grootste deel van de grond- op 1 mei 1829 voor 8.000 gulden aan Pauline Maria Hondorff Block, weduwe van Salomon Reijnders Bisdorp van Vliet (in leven schout van Haastrecht).⁹¹

Het deel van de boerderij van zijn ouders dat Gerrit bezat (2/7 deel) werd op 23 augustus 1810 op 1.060 gulden getaxeerd en een stuk land in bezit van Gerrit op 3.100 gulden.⁹²

3. JACOBA, ged. Rotterdam 13 oktober 1729, ongehuwd, overl. Rozendaal (Haastrecht), begr. Haastrecht 28 oktober 1808.

Jacoba testeerde als jonge dochter, ziekelijk, op 14 maart 1761 voor schepenen en secretaris van Haastrecht, doch leefde daarna nog 47 jaren.⁹³ Ze verklaart beneden de 2000 gulden gegoed te zijn. Het testament wordt ten huize van haar in Haastrecht opgemaakt. Broer Lambertus krijgt een legaat van 50 gulden. Universele erfgenamen zijn haar ouders en -indien beiden niet meer in leven zijn- haar broeders en zusters (met representatie) ieder met een gelijke portie.

Het testament wordt vervangen door het hierboven bij Gerrit Leeuwenhoek opgenomen testament van 14 februari 1805, waarin zij alles nalaat aan Gerrit. Jacoba bezit 1/7 deel van de boerderij van haar ouders, welk deel begin 1809 op 400 gulden wordt getaxeerd.⁹⁴

4. KATRINA, ged. Haastrecht 16 maart 1732, overl. tussen 16 maart 1797 en 14 februari 1805. Zij huwde (schepenbank) Haastrecht 15 juni 1759 met Hendrikus Okhuijsen, ged. Woerden 11 mei 1735, overl. tussen 16 maart 1797 en 14 februari 1805, zoon van Jacob Okhuijsen en Annigje Janse Verhoeff.
5. ADRIAAN, ged. Haastrecht 28 februari 1734, veehouder aan de Goejanverwellesluis in Hekendorp, schepen van de sluis in Hekendorp 1771/1772, schepen Hekendorp 1772-1774, 1775-1777, 1778-1780, 1781-1783, 1784-1786, 1787-1789, 1790-1793, 1794, schepen/loco-schout 1795-1811 aldaar, adjunct-maire Hekendorp 1811, armmeester Hekendorp in 1787⁹⁵, kerkmeester wegens het Land van Stein in Haastrecht -als opvolger van zijn schoonvader Harmen van Grieken- in 1768⁹⁶, overl. Hekendorp (gem. Waarder) 31 oktober 1814, begr. Haastrecht. Hij huwde Haastrecht 15 december 1764 (Adriaan betaalt 15 gulden bij de gaarder van Haastrecht en Cornelia 15 gulden bij de gaarder in het Land van Stein) met Cornelia van Grieken, geb. Stein (bij Haastrecht), ged. Haastrecht 10 juni 1736, overl. Hekendorp (gem. Waarder) 4 november 1808, begr. Haastrecht, dochter van Herman (Harmen) van Grieken, veehouder, en Jefje (Eva) Klare.
Adriaan Leeuwenhoek was veehouder op de boerderij aan de Goejanverwellesluis in Hekendorp waarin in het jaar 1787 korte tijd prinses Wilhelmina van Pruisen is vastgehouden tijdens haar tocht naar Den Haag.

PRINSES WILHELMINA VAN PRUISEN EN DE PATRIOTTEN

Op 28 juni 1787 werd de prinses van Oranje, Wilhelmina van Pruisen, gehuwd met prins Willem V en zuster van koning Frederik Willem II van Pruisen, door het vrijkorps van Gouda aangehouden aan de Vlist. Zij was op weg naar Den Haag van waaruit zij hoopte de revolutie van de patriotten te kunnen breken. Prinses Wilhelmina van Pruisen werd "verzocht" van de Vlist te rijden naar Hekendorp waar zij enkele uren verbleef in de boerderij van Adriaan Leeuwenhoek gelegen aan de Goejanverwellesluis, waar de commandant van het vrijkorps

ingekwartierd was. Op dat moment woonden Adriaan, zijn vrouw Cornelia van Grieken en zijn neef Lambertus Leeuwenhoek op die boerderij. De aanhouding van prinses Wilhelmina was aanleiding voor de interventie van haar broer Frederik Willem II die ons land binnenviel en een eind maakte aan de revolutie.⁹⁷

Voor Adriaan had deze gebeurtenis ook gevolgen. De leden van het Comité van Defensie te Woerden melden later dat "... men haar (de prinses) eenen intrek bezorgd had in het huis van Adriaan Leeuwenhoek, eenen welgestelden landbouwer, afstammeling van den kundigen Leeuwenhoek van Delft, wien de Pruissische troepen naderhand, voor zijne herbergzaamheid, met eene deerlijke plundering beloond hebben ..".⁹⁸ Overigens was Adriaan waarschijnlijk zelf niet echt geïnvolveerd in de patriottenbeweging. Hij wordt nl. in de loop van 1787 weer "gewoon" (= in het reguliere tijdschema, zie noot 95) schepen van Hekendorp. Wel komt nu - maar dat geldt voor alle schepenen- "het Erfstadhouderschap" voor in de eedsaflegging! Voornoemde boerderij aan de Goejanverwellesluis -thans nog in volle glorie aanwezig- was Cornelia van Grieken geschonken door haar moeder Eva Klare.⁹⁹ Hun neef Lambertus Leeuwenhoek (VIII) werd door Adriaan en Cornelia opgevoed na het overlijden van diens ouders Neeltje van Grieken (zuster van Cornelia) en Jacob Leeuwenhoek (broer van Adriaan). Adriaan en Cornelia testeren op 22 oktober 1767.¹⁰⁰ Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. De langstlevende moet de kinderen opvoeden etc. en bij meerderjarigheid aan elk uitkeren een zilveren ducaton. Adriaan erft van Cornelia in 1808.¹⁰¹ Adriaan testeert, als weduwnaar, en kinderloos zijnde, op hoge leeftijd nog twee maal. In het testament van 13 januari 1809¹⁰² benoemt hij de kinderen van zijn bij hem inwonende neef Lambertus Leeuwenhoek Jacobsz. tot zijn erfgenamen -w.o. de boerderij aan de Goejanverwellesluis- waarbij Lambertus het vruchtgebruik heeft. In zijn testament van 3 oktober 1814¹⁰³ verandert hij dat; Lambertus, die bij hem inwoont in de boerderij aan de Goejanverwellesluis, wordt nu zelf als universeel erfgenaam aangewezen en bij diens vooroverlijden zijn afkomelingen. Kort voor die datum had Adriaan reeds zijn vee en de inboedel van de boerderij voor 855 gulden verkocht aan Lambertus en diens vrouw.¹⁰⁴ De nalatenschap van Adriaan bedraagt bruto bijna 9.294 gulden en 10 stuivers, waarvan de boerderij op 8.000 gulden is getaxeerd.¹⁰⁵ Hij had echter de erfenissen die Lambertus eerder had gekregen van zijn grootouders en andere naastbestaanden onder beheer, zodat de erfenis netto een bedrag van 1.293 gulden, 4 stuivers en 10 penningen bedraagt, waarover 154 gulden, 16 stuivers en 12 penningen aan collaterale successie moet worden afgedragen. Op 12 juni 1812 koopt en verkoopt Adriaan Leeuwenhoek aan Cornelis Vergeer, bouw- en bijeman te Hekendorp twee stukjes grond te Hekendorp voor resp. 21 en 105 francs.¹⁰⁶

6. JACOB, volgt VIIa.

7. MARIA, ged. Haastrecht 8 juni 1738, begr. Haastrecht 24 september 1740 (aangeg. impost 15 gulden).

8. LAMBERTUS, volgt VIIb.

9. PIETER, ged. Haastrecht 5 mei 1743, veehouder te Rozendaal, overl. Haastrecht 24 oktober 1822. Hij huwde Haastrecht (schepenbank) 22 juli 1801 met Teuntje van der El, ged. Benschop 11 januari 1750, overl. Haastrecht 30 juli 1815, dochter van Jan Jansz. van den El (Hel) en Neeltje van der Ham.

Pieter en Teuntje betalen ieder bij de gaarder van Haastrecht 15 gulden.

Op 19 mei 1768 neemt Pieter zijn erfportie van zijn grootmoeder Catharina van Amersfoort van 1.019 gulden, 17 stuivers en 15 penningen in ontvangst.¹⁰⁷ Pieter erft in 1815 van Teuntje van der El.¹⁰⁸

Na het overlijden -kinderloos- van Pieter Leeuwenhoek blijken er onder andere een boerderij van 20 1/2 morgen in Rosendaal en de helft van een boerderij van 27 morgen in Rosendaal te verdelen te zijn. De totale nalatenschap bedraagt f 13.500,- welk bedrag in gelijke delen wordt verdeeld tussen de erfgenamen van Pieter en Teuntje. Er gaan echter eerst legaten van af, waarbij de kant van de Leeuwenhoeken bevoordeeld wordt. Zo wordt aan broer Lambertus de halve boerderij -op f 3.212 getaxeerd- gelegateerd, waarvan hij de andere helft reeds bezat.

De erfgenamen van Gerrit en Jacoba Leeuwenhoek wordt voorts samen f 4.000,- gelegateerd, terwijl een bedrag van f 200,- wordt gelegateerd aan Neeltje en Klaas van der El, zijnde kinderen van broer Hannes van Teuntje van der El.¹⁰⁹

10. MARIA, ged. Haastrecht 7 februari 1745, begr. Haastrecht 12 februari 1745 (aangeg. impost 30 gulden).

VIIa. **JACOB LEEUWENHOEK**, ged. Haastrecht 19 februari 1736, veehouder, overl. Stein (bij Haastrecht), begr. Haastrecht 20 mei 1774 (aangeg. impost Land van Stein 15 gulden op 18 mei 1774 door Gerrit Leeuwenhoek). Hij huwde 1e Haastrecht 30 januari 1771 (Jacob betaalt 15 gulden aan de gaarder van Haastrecht en Neeltje 15 gulden aan de gaarder van het Land van Stein) met **Neeltje van Grieken**, geb. Stein (bij Haastrecht), ged. Haastrecht 1 maart 1744, begr. Stein 24 november 1771 (aangeg. impost Land van Stein 15 gulden), dochter van Herman (Harmen) van Grieken, veehouder, en Jefje (Eva) Klare. Hij huwde 2e Oudewater 4 april 1774 (Jacob betaalt 15 gulden aan de gaarder in het Land van Stein) met **Aaltje Smit**, geb. Oudewater. [Aaltje Smit huwde 2e Oudewater 31 december 1775 met Leendert Nielse, j.m. geb. Rotterdam].

Neeltje van Grieken werd door haar moeder Eva Klare de boerderij "Welgelegen" (twee hofsteden met 29 morgen land) aan de Hogendijk in Stein geschonken. Haar zuster werd, zoals hiervoor aangegeven, de boerderij aan de Goejanverwellesluis geschonken.¹¹⁰

Jacob Leeuwenhoek, wedr. van Neeltje van Grieken, verschijnt op 21 januari 1773 voor de weeskamer van Stein om zijn boedel te scheiden ten behoeve van zijn zoon Lambertus, voor wie als voogden optreden Gerrit en Adriaan Leeuwenhoek.¹¹¹ Er is een inventaris van de boedel gemaakt. Jacob blijft in het bezit van alle goederen. Hij zal Lambertus opvoeden etc. en bij diens meerderjarigheid een bedrag van 4.000 gulden uitkeren als moederlijk erfdeel. Als zekerheid gelden de twee hofsteden met 29 morgen land. Kort na het huwelijk met Aaltje Smit overlijdt ook Jacob Leeuwenhoek. De goederen van de boerderij "Welgelegen" worden op 13 maart 1775 op een boeldag verkocht, hetgeen 4.033:19:- oplevert.¹¹²

Kind uit eerste huwelijk:

1. **LAMBARTUS (LAMBERTUS)**, volgt VIII.

VIII. **LAMBARTUS (LAMBERTUS) LEEUWENHOEK**, ged. Stein (bij Haastrecht) 17 november 1771, veehouder, overl. Hekendorp 1 februari 1826. Hij ondertrouwde Hekendorp en huwde (schepenbank) Jaarsveld 7 mei 1803 met **Adriana Hermanusdr. Harsveld (Hartsveld)**, geb. Jaarsveld, ged. Lopik 16 juli 1778, bouwvrouw, overl. Hekendorp 12 juni 1843, dochter van Hermanus Jansz. Harsveld (Hartsveld) en Willempje den Dunnen. Adriana wordt bij haar huwelijk vergezeld door Herman Harsveld, haar vader.

Lambertus Leeuwenhoek Jacobsz. is, op tweejarige leeftijd wees geworden, opgegroeid op de boerderij van zijn oom Adriaan Leeuwenhoek aan de Goejanverwellesluis. Hij testeert als jongeman op 18 september 1792.¹¹³ Enige en universele erfgenaam is zijn tante Cornelia van Grieken, gehuwd met Adriaan Leeuwenhoek en tevens zuster van zijn moeder Neeltje van

Grieken. Cornelia van Grieken moet dan wel binnen zes weken na zijn overlijden aan de erfgenamen ab intestato van vaderszijde in contante penningen een bedrag van 7.000 gulden uitkeren. Voogden over minderjarige erfgenamen zijn zijn ooms Gerrit en Adriaan Leeuwenhoek.

Op 22 mei 1818 verkoopt Lambertus Leeuwenhoek, landbouwer aan de Goejanverwellesluis, voor f 150,- een hoefsmidswinkel met huis en erf staande en gelegen aan de Goejanverwellesluis, aan Anthony Boere, hoefsmid.¹¹⁴

Kinderen:

1. NEELTJE, geb. Jaarsveld 17 mei 1803, overl. Lange Ruige Weide 2 september 1875. Zij huwde Hekendorp 2 april 1824 met Gerrit Kok, geb. Waarder 17 december 1795, veehouder, overl. Lange Ruige Weide 23 april 1865, zoon van Cornelis Kok en Marrigje Verduijn.
2. CORNELIA, geb. Hekendorp 18 september 1805, ged. Oudewater 25 september 1805, overl. Lange Ruige Weide 31 oktober 1880. Zij huwde Hekendorp 17 juni 1831 met Cornelis Kok, geb. Waarder 28 maart 1806, veehouder, overl. Lange Ruige Weide 29 september 1855, zoon van Frederik Kok en Jannigje Lekkerkerker. Cornelis Kok was reeds wedr. van Neeltje van Schaik; zij overl. Lange Ruige Weide 4 augustus 1829.
3. JACOB, geb. Hekendorp 21 november 1806 (ged. 30 november 1806 in Oudewater), veehouder, overl. Stein 25 augustus 1879. Hij huwde Haastrecht 6 maart 1829 met Jacoba ten Brummeler, geb. Haastrecht 5 september 1810 (ged. Oudewater 9 september 1810), overl. Stein 5 oktober 1889, dochter van Johannes ten Brummeler (Breumelaar) en Jannigje van der Berg. Jacob was veehouder op de boerderij "Welgelegen" in Stein, liggend aan het jaagpad (de boerderij zelf ligt aan de Hogendijk), oorspronkelijk komende van zijn grootvader Jacob Leeuwenhoek en daarvoor van diens schoonvader Herman van Grieken, gehuwd met Eva Klare, en daarvoor van diens ouders Willem Leendertse Klare en Cornelia Jacobs Verkaik.
4. ADRIAAN, geb. Hekendorp 7 juli 1809 (ged. op 23 juli 1809 in Oudewater), veehouder, woont 1875 in Woerden, overl. Woerden 1 november 1892. Hij huwde Kamerik en de Houdijken 11 december 1840 met Johanna Margaretha Lekkerkerker, geb. Gouderak 6 november 1823, bouwvrouw, overl. Woerden 29 april 1908, dochter van Johannes Lekkerkerker en Grietje Oskam.
5. WILLEM, geb. Hekendorp 19 oktober 1811 (ged. op 13 november 1811 te Oudewater), werkman, veehouder, overl. Woubrugge 20 september 1869. Hij huwde Zwammerdam 7 augustus 1846 met Antje (Anna) Hoogendoorn, geb. Zwammerdam 4 januari 1823, overl. Woubrugge 9 februari 1868, dochter van Dirk Hoogendoorn en Aaltje Burggraaf.
6. MARIA, geb. Hekendorp 18 juni 1813, overl. Hekendorp 6 juni 1852. Zij huwde Hekendorp 29 november 1841 met Jan van Dam, geb. Zwammerdam 9 oktober 1812, veehouder, overl. Hekendorp 9 juli 1870, zoon van Gijsbert van Dam en Antje Thewe. Jan huwde 2e Hekendorp 12 oktober 1854 met Heiltje van Eijk, overl. Hekendorp 15 september 1887, dochter van Krijn van Eijk en Marrigje Vermaat. De boerderij aan de Goejanverwellesluis is bij zoon Gijsbert van Dam (uit het tweede huwelijk van Jan van Dam) terechtgekomen.¹¹⁵
7. HERMANUS, geb. Hekendorp 1815/1816, ongehuwd. Hij is bij een harddraverij op het ijs door het ijs gezakt en verdrongen¹¹⁶, overl. Hekendorp 2 januari 1841.

VIIb. **LAMBERTUS LEEUWENHOEK**, ged. Haastrecht 9 juli 1741, veehouder te Rozendaal, gezworene voor de polder Honaart in Haastrecht 1772-1812 en voor de polder Rozendaal 1808-1812 (als opvolger van zijn broer Gerrit), kadeschouwer voor de kade van Snelrewaard 1772-1812 en de kade van Hoenkoop 1779-1812⁷¹, waardsman Haastrecht van 1806-1810, overl. Haastrecht 29 november 1827. Lambertus huwt Benschop 2 mei 1773 met **Maria Rietveld**, geb. Benschop, overl. Haastrecht 14 augustus 1828. Maria Rietveld is waarschijnlijk op 7 maart 1745 te Benschop gedoopt als dochter van Klaas Pietersz Rietveld en Neeltje Hannes Koijman.

Lambertus neemt op 4 december 1766 zijn erfportie (1.019:17:15) in de nalatenschap van zijn grootmoeder Catharina van Amersfoort in ontvangst.¹¹⁷

Lambertus en Maria zijn ruim 54 jaar getrouwd geweest. Zij testeren op 17 december 1773, waarbij ze elkaar tot universeel erfgenaam benoemen. Kinderen moeten door de langstlevende worden opgevoed, leren lezen en schrijven, een ambacht leren etc. Lambertus en Maria zijn beneden de 4.000 gulden gegoed.¹¹⁸ Dochter Maria Leeuwenhoek is de enige erfgenaam van Lambertus en Maria. Ze erft onder andere de boerderij in Rozendaal die eertijds eigendom was van haar grootvader Lambertus Leeuwenhoek en Maria van Leeuwen, alsmede een naastgelegen boerderij.¹¹⁹

Kinderen:

1. **MARIA**, ged. Oudewater 6 februari 1774 (aantekening "uit Rosendaal"), landbouwster. Zij huwt 1e te Oudewater op 9 juni 1793 (Dirk en Maria betalen elk 6 gulden aan de gaarder te Haastrecht; Dirk woont weliswaar niet in Haastrecht, maar moet betalen omdat in zijn woonplaats Cromwijk niet wordt geheven) met Dirk Verweij, geb. Cromwijk (bij Woerden), overl. Haastrecht 5 februari 1823. Zij huwde 2e Haastrecht 13 maart 1829¹²⁰ met Hendrik Cromwijk, ged. Linschoten 29 maart 1761, mr. timmerman en koopman te Linschoten, zoon van Cornelis Cromwijk en Willempje Labrau. Hendrik was wedr. van Marringe Verweij, overl. Linschoten 9 december 1818.
2. **NEELTIE**, ged. Oudewater 12 april 1775 (aantekening "uit Rosendaal"), overl. voor 1827.

IVc. **MAERTEN HUIJCHZ. LEEUWENHOEK**, ged. Delft 13 februari 1631, begr. Delft 24 november 1694. Hij huwde Delft op 15 november 1651 met **Jannitgen Vosmaer**, ged. Delft 30 september 1626, begr. Delft 9 juli 1701, dochter van Arent Woutersz. Vosmaer en Maertgen Cornelisdr. (van Hoochstraten).

In het huizenprotocol komt Maerten op de volgende adressen voor: Marktveld, Pontemarkt, Susterlaan, Pieterstraat, Marktveld en de Bastiaans Vest.

Maerten Leeuwenhoek wordt een aantal keren genoemd als pachter van imposten in Delft, Delfshaven, Delfland en Rotterdam.

In 1664 wordt hij genoemd als pachter van de impost op de Waag in Rotterdam¹²¹; in 1667 als collecteur van verscheidene gemeenlands imposten wonende te Delft¹²²; in 1675 als pachter van de impost op de wijnen en bieren binnen Delft en Delfland¹²³, in 1679 als impostmeester van 't brandhout over Delft en Delfland¹²⁴ en in 1685 als pachter van de stadsimpost van de "maackekrerdij" en van de ronde maat over Delft en Delfshaven.¹²⁵

Maerten en Jannetgen testeren voor de eerste maal in 1652¹²⁶ en, beiden gezond van lichaam, voor de tweede maal op 12 april 1675.¹²⁷ Ze wonen dan op het Marktveld in Delft. Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam, met de last de kinderen op te voeden, naar school te laten gaan en een handwerk te leren, etc.

Elk van de kinderen zal door de langstlevende bij mondigheid of eerder huwelijk een bedrag van 600 carolus gulden moeten worden uitgekeerd, zijnde hetzelfde bedrag dat hun oudste

dochter bij haar huwelijk met Johannes de Coup gekregen heeft. Als de langstlevende komt te overlijden, terwijl er nog ongehuwde kinderen zijn, dan krijgen die kinderen elk 400 carolus gulden bovenop de 600. Voorts krijgen de minderjarige en ongehuwde kinderen tot hun 20ste jaar jaarlijks een bedrag van 50 gulden.

Indien geen kinderen of verdere descendenten worden nagelaten zal de boedel in gelijke delen worden verdeeld tussen de familie van Maarten en Joanna.

In mei 1684 koopt Maarten Leeuwenhoek van Joris Groenewegen een huis en erf gelegen aan de zuidzijde van het Marktveld, belend ten oosten Christine Dullaers, wed., en ten westen Hendrick van Anckeren, strekkende van het Marktveld zuid op tot in de stadsgracht.¹²⁸ Het huis is vanwege het opstellen van een pothuisje (laag huisje geleund tegen een groot huis) belast met een rente van twee stuivers per jaar ten gunste van de stad, welk bedrag Maarten voor zijn rekening neemt. Het huis kost 2.500 gulden, waarvan 2.200 gulden met een schuldbrief wordt voldaan.

Kinderen:

1. MAGDALEENTJE (HELENA), ged. Delft 23 november 1653, begr. Delft 8 april 1720 (aangeg. impost 6 gulden). Zij ondertr. 1e Delft 1 april 1673 met Johannes de Coup (Coep), overl. tussen 8 januari 1682 en 15 oktober 1685. Zij ondertr. 2e Delft 11 januari 1687 met Barent (van) Frijtom (Friton), ged. Delft 28 oktober 1663, begr. Delft 11 mei 1720 (aangeg. impost 3 gulden), zoon van Frederick van Frijtom en Paulina Born. Magdalena, wonende te Delft, testeert op 18 maart 1688.¹²⁹ Haar man Barent van Fritom is universeel erfgenaam. Hij moet als er kinderen zijn, deze opvoeden, een ambacht laten leren etc. en bij huwelijk of meerderjarigheid hen elk een uitzet geven alsmede aan de kinderen te zamen een bedrag van 50 gulden. Als zij overlijdt zonder kinderen na te laten, terwijl haar ouders nog in leven zijn, dan zal aan dezen 50 gulden moeten worden gegeven als legitieme portie.
2. MARIA, ged. Delft 11 maart 1655, jong overleden.
3. MARIA, ged. Delft 10 november 1656, begr. Delft 16 januari 1717 (aangeg. impost 3 gulden). Zij ondertr. Delft 24 mei 1681 met Jan den Appel, ged. Delft 13 december 1657, wijnkoper, begr. Delft 31 januari 1696, zoon van Gerrit den Appel en Grietje Jans Ackersdijck.

Op 3 januari 1682 maken Maria Leeuwenhoek en Johan den Appel een testament.¹³⁰ Ze wonen aan de Brabantse Turfmarkt.

De langstlevende is universeel erfgenaam en moet de kinderen bij volwassenheid of huwen een bedrag van 100 gulden geven.

Als er geen kinderen zijn erft de langstlevende alles met dien verstande dat aan de vrienden van de eerststervende een bedrag van 100 gulden moet worden gegeven. Als de ouders van Maria en Johan nog leven -op dat moment alle vier nog in leven- erven die dat bedrag. In het huizenprotocol komt zij eerst voor aan de Bastiaans Vest, daarna aan de Pontemarkt WZ in een poort.

Maria Leeuwenhoek, wed., testeert thuis op 8 januari 1717 voor notaris Adriaan Leeuwenhoek.¹³¹ Ze is in de 200-ste penning beneden de 4.000 gulden gegoed.

Erfgenamen zijn haar kinderen Maarten, Johanna en Gerard den Appel. Haar vierde kind Margareta den Appel, huisvrouw van Quirinus Mesch, krijgt 100 gulden en enige goederen. Als zij daar geen genoeg mee neemt wordt zij in de legitieme portie gesteld, waarbij meetelt de eerder gegeven uitzet.

4. ANGONIETA, ged. Delft 16 juni 1658, begr. Delft 12 september 1658 of 1659.
5. JANNETJE (JOHANNA), ged. Delft 8 april 1660, wonende op het Marktveld te Delft,

overl. Delft 30 augustus 1713 (aangeeg. impost 6 gulden). Zij ondertr. Delft 12 oktober 1697 met Frans (François) van Trigt (Tricht), mr. bakker 1674, koopman in koren 1707. Hij overlijdt te Delft 7 april 1707 (aangeeg. impost 6 gulden) in diens huis aan de westzijde van de Korenmarkt.

Frans van Trigt ondertr. 1e Delft 5 april 1670 met Maria Ame(d)t, begr. Delft 19 mei 1697. Testamenten met Maria in 1674, 1692 en 1697.¹³²

Johanna en François sluiten voor notaris Adriaan Leeuwenhoek huwelijksvoorwaarden op 10 oktober 1697.¹³³ Johanna wordt door haar moeder Jannetie Vosmaer, wed. van Maarten Leeuwenhoek, wonende Delft, geassisteerd. Zij brengen alles bij het huwelijk in hetgeen zij thans bezitten. Als de bruidegom eerst komt te overlijden zonder kinderen na te laten dan zal ook hetgeen staande huwelijk is geërfd of aangekomen, alsmede de winsten en verliezen deel uitmaken van de gemeenschappelijke boedel. Johanna houdt de juwelen die zij thans heeft, alsmede hetgeen zij als morgengave van François zal ontvangen. De helft van het resterende van de boedel gaat naar haar en de andere helft naar de erfgenamen van François.

Als er kinderen zijn, of als Johanna zonder kinderen komt te overlijden, dan zal er in het geheel geen gemeenschap van goederen zijn, behoudens de winsten en verliezen tijdens het huwelijk aangekomen. Als er wel kinderen zijn krijgen die Johanna's deel.

Als de bruid, Johanna Leeuwenhoek, eerst komt te overlijden zonder kinderen na te laten en haar moeder reeds overleden is, dan zal Frans van Trigt aan ieder van haar zusters (of hun nakomelingen bij representatie) moeten uitkeren 100 zilveren ducats of 315 guldens van 20 stuivers het stuk. Getuige is o.a. notarisklerk Cornelis Leeuwenhoek (IVb-8).

In haar testament van 21 november 1701¹³⁴ benoemt Johanna Leeuwenhoek, huisvrouw van François van Tricht, korenkoper wonende aan de westzijde van de korenmarkt, haar man tot universeel erfgenaam in het geval zij geen kinderen nalaat. Zij verklaart verder in de 200ste penning beneden de 4000 gulden gequoteerd te zijn. Getuigen zijn Jacobus Langerack en Dirck Fijck.

In hun testament van 2 april 1707¹³⁵ benoemt François tot erfgenamen:

- 1e 3/5 part van zijn erfenis in 14 gelijke delen aan de vijf kinderen en -bij representatie- twee kindskinderen van zijn broer Anthony van Trigt, de vier kinderen van zijn zuster Matge van Trigt, de drie kinderen van zijn zuster Stijntie van Trigt en Anthony van Trigt, zoon van zijn broer Claes van Trigt;
- 2e 1/5 part gaat naar Johanna van der Wilt en Ariaentje Broeckerhoff, dochters van zijn zuster Judith Biddaf. Dit onder de voorwaarde dat zij elk jaar aan hun moeder een bedrag van 50 gulden zullen uitkeren;
- 3e 1/5 part naar Catarina van Buuren (in het eerdere testament is sprake van Catarina van Ruijven), dochter van zijn zuster Geertruid van Trigt.

Voorts krijgt Johanna Leeuwenhoek, bovenop hetgeen waarop ze volgens de huwelijksvoorwaarden van 1697 recht heeft, een bedrag van 1.000 guldens, welk bedrag na haar overlijden naar zijn genoemde erfgenamen moet gaan, waarbij aan Catarina van Buuren een obligatie van 200 gulden wordt geprelegeerd.

Op 27 april 1707, kort na het overlijden van François van Tricht, wordt voor notaris Adriaan Leeuwenhoek een boedelbeschrijving opgemaakt, waarin François en Johanna elk voor de helft participeren.¹³⁶ De boedel bevat onder andere het huis aan de Korenmarkt, met een uitgebreide inboedel. Daaronder een portret van Johanna Leeuwenhoek, een van François van Trigt en een van diens eerste huisvrouw (plus twee

wapens) alsmede een van Theunis van Trigt en zijn huis. Ook veel tarwe, rogge, haver e.d. dat zich op de zolder bevindt.

Er zijn vele (meer dan 100) vorderingen voor geleverde granen aan bakkers in Delft, Pijnacker, Dordrecht, Delfshaven, Leiden, Maassluis, Schiedam, Den Hoorn, Overschie, Den Haag, Voorburg, Rijswijk, Maasland, Zoetermeer, Loosduinen en Vlaardingingen. Voorts zijn er renten van een bedrag van 4.000 gulden komende uit de boedel van de weduwe van Maarten Leeuwenhoek, Jannetje Vosmaer. Bij de lasten van de boedel is onder andere opgenomen een bedrag van ruim 53 gulden aan de weduwe van Jan den Appel (= Maria Leeuwenhoek) voor geleverde wijn en vershot van impost. Voorts zijn er -inzake François- kosten voor zes doctoren en chirurgijns en een apothecaris. De boedel wordt op aangeven van Johanna beschreven in aanwezigheid van Thomas van der Wilt, Joachim van den Ende en Nicolaes van der Vaert als executeurs van het testament van François van Trigt. Getuige is o.a. Jacob Leeuwenhoek, klerk van Adriaan Leeuwenhoek. In haar testament van 17 juli 1712¹³⁷ prelegateert Johanna, weduwe van François van Trigt, wonende te Delft, aan haar zuster Magdalena, jegenwoordig huisvrouw van Barent van Fritom, een bedrag van 100 carolus guldens. Voorts aan Maria van Leffen, dienstmaagd van Barent van Fritom, een bedrag van 50 gulden.

In al haar verdere goederen benoemt zij tot universele erfgenamen haar drie zusters Magdalena, Maria en Margareta Leeuwenhoek ieder voor 1/3 part, met representatie. Haar Rotterdamse zuster Elisabeth wordt niet in het testament genoemd. Misschien omdat die al genoeg bezit (zie hierna)? Executeurs van het testament: zijn zwager Barent van Fritom en Michiel Slootingh, goede bekende vriend (echtgenoot van Johanna van Hasselt; Johanna tekent met voornaam Janna).

De boedelscheiding wordt op 27 oktober 1713 opgemaakt¹³⁸, waarbij de drie zusters erven conform testament. Leonard van Amsterdam taxeert enige sieraden van de boedel. In totaal bedragen de baten 5.475 gulden, 13 stuivers en 1 penning.

De lasten w.o. de legaten bedragen 2.115 gulden, 8 stuivers en 12 penningen. Hieronder een betaling van 1.292 gulden aan de executeurs van het testament van François van Trigt zaliger, die dit nog van de boedel tegoed hadden, waarvoor Dirk van Schie zaliger zich garant had gesteld (quittance daarvan thans berustende onder Leonard van Amsterdam, echtgenoot van Elisabeth Leeuwenhoek, weduwe Dirk van Schie). Er schiet zuiver over een bedrag van 3.360 gulden, 4 stuivers en 5 penningen, zijnde voor elk van de drie zusters een bedrag van 1.120 gulden, 1 stuiver en 7 penningen.

6. MARGRIETA, ged. Delft 18 december 1661, overl. Delft 13 november 1743 (aangeg. impost 3 gulden). Zij ondertr. Delft 18 maart 1684 met Michiel Reijniersz. van Hasseld (Hassel), ged. Delft 6 maart 1664, begr. Delft 15 november 1704, zoon van Reijnier van Hassel en Annetje Michiels. In het huizenprotocol komt zij voor aan het Marktveld, de Susterslaan en de Pieterstraat.

Margareta en Michiel testen op 19 februari 1702 voor notaris Adriaan Leeuwenhoek in diens huis.¹³⁹ Ze wonen aan de westzijde van het Marktveld en zijn in de 200ste penning beneden de 4.000 gulden gequoteerd. Ze benoemen elkaar tot universele erfgenaam onder de conditie dat de langstlevende de kinderen die er zijn en mogelijk nog zullen komen zal opvoeden, een handwerk laten leren etc. en bij huwelijk of meerderjarigheid aan elk zal uitkeren een bedrag van 50 carolus guldens van 20 stuivers het stuk. Indien er geen kinderen zijn zal de boedel na het overlijden van de langstlevende (die gedurende diens of dier leven eerst alles erft) voor de helft naar de ene en voor de andere helft naar de andere kant gaan.

Op 4 juli 1716 koopt Margareta Leeuwenhoek, weduwe van Michiel van Hassel, van Cornelis van der Sleijden een huis en erf gelegen aan de zuidzijde van het Marktveld, belend ten oosten Jan de Wan en ten westen de weduwe van Willem Sloting.¹⁴⁰ Het huis is belast met een rente van twee stuivers en drie penningen per jaar die voor rekening van de koopster komen. De koopsom bedraagt 640 gulden, waarvan 200 gulden met een schuldbrief wordt voldaan.

Op 9 december 1745 wordt de boedel van Margaretha Leeuwenhoek, wed. van Michiel van Hasselt, wonende te Delft, door de voogden Thomas Valensis, meester glazenmaker, en Adriaen Romeijn, stads-roeper, opgemaakt ten behoeve van haar kind en kleinkinderen en verdere erfgenamen ab intestato.¹⁴¹ Hieronder de helft van een graf op het koor van de Nieuwe Kerk in Delft, waarvan het grafbriefje berust bij juffrouw Johanna den Appel. Tegenover de aanwezige goederen (beperkt van omvang, enige klederen, meubilair e.d.) die voor memorie worden opgenomen, staat aan lasten in totaal een bedrag van 277 gulden en 5 stuivers. De boedel wordt door notaris Simon van der Sleijden beschreven op aangeven van juffrouw Johanna van Hasselt, wed. van Aalbrecht Aalbrechts Cool, dochter van Margaretha.

De inventaris is gemaakt op 24 januari 1744 en "eijndelijk geresumeerende" op 9 december 1745.

7. SARA, ged. Delft 19 februari 1664, begr. Delft 26 september 1693. Zij ondertr. Delft 29 november 1692 met Cornelis Luda, ged. Delft 4 januari 1661, koopman en kruidenier, begr. Delft 1724 (aangeg. impost 29 december 1724, Oudemanhuis, pro deo), zoon van Philips Luda en Christina Goere.

Sara en Cornelis testen op 9 juli 1693 voor notaris Adriaan Leeuwenhoek te Delft.¹⁴² Zij wonen dan in de Wijnstraat "ofte Coornmarkt" binnen Delft. Ze benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. Eventuele kinderen moeten door de langstlevende worden opgevoed en een ambacht worden geleerd. Bij volwassenheid of huwelijk moeten de kinderen te zamen van de langstlevende een bedrag van 200 gulden van 40 grooten Vlaams het stuk krijgen. Als er geen kinderen zijn en Sara overlijdt eerst, terwijl haar ouders nog in leven zijn, dan moeten die dat bedrag krijgen.

8. ELISABETH, ged. Delft 28 maart 1666, overl. Rotterdam 20 september 1743 (aangeg. 25 september 1743 30 gulden; 1 minderjarig en 5 meerderjarige kinderen; woont Lombertstraat bij de Hal). Zij ondertr. 1e Delft 8 december 1685 met Dirck Claesz. van Schie, ged. Delft 5 september 1664, begr. Delft 19 september 1704, zoon van Claes Willemsz. van Schie en Judith Jansdr. de Vroome. Elisabeth ondertr. 2e Delft 11 januari 1710 met Leonard van Amsterdam, ged. Delft 18 januari 1680, begr. Delft 8 november 1719 (aangeg. impost 30 gulden), zoon van Cornelis van Amsterdam en Aerlant van Couwenhove. Beiden betalen bij hun huwelijk 30 gulden aan de gaarder in Delft. In het huizenprotocol is zij eerst aan de Voorstraat, daarna op het Marktveld (1701) opgenomen. Elisabeth gaat een aantal malen naar de notaris om te testen.¹⁴³

Elisabeth koopt op 19 februari 1723 van Maximiliaan de Rave een huis en erf staande en gelegen aan de westzijde van de Voorstraat, vanouds genaamd "De Drie Cimbellen", welk huis een vrije uitgang tot op de Oude Delft heeft. De koopsom bedraagt 8.000 gulden, in gerede middelen betaald.¹⁴⁴

Elisabeth Leeuwenhoek had bij haar overlijden een vermogen van ca. 150.000 gulden. De boedel wordt op 12 december 1743 verdeeld.¹⁴⁵ Aan onroerende goederen had ze geplegeerd aan haar kinderen een huis aan de westzijde van de Voorstraat in Delft (zie hiervoor) en een huis en erf naast het Stadsboterhuis in Delft. De panden worden verhuurd

voor resp. 490 gulden en 185 gulden per jaar. Voorts bezit zij een groot aantal obligaties (118 stuks), waaronder leningen in het jaar 1708 van 500 en 1.000 gulden aan resp. Maarten en Johanna Leeuwenhoek. De baten bedragen, afgezien van de twee huizen en de inboedel, een bedrag van 148.741 gulden, 16 stuivers en 10 penningen. Rekening houdend met de schulden, waaronder een prelegaat van 50.000 aan haar vijf kinderen en een bedrag van 6.360 gulden als vaderlijk bewijs van Leonardus van Amsterdam aan diens zoon Cornelis, bedraagt de zuivere nalatenschap een bedrag van 92.218 gulden 6 stuivers en 12 penningen. Erfgenamen zijn de vijf kinderen en een kindskind te weten 1e Johanna van Schie, huisvrouw van Pieter van Schie, koopman te Amsterdam; 2e Judith van Schie, huisvrouw van Theodorus Lulius, bedienaar des Goddelijken woords te 't Woudt; 3e Magdalena Sara van Schie, wed. van de heer Jacobus Scheurwater, wonend te Rotterdam; 4e Theodora Elisabeth van Schie, huisvrouw van Jacob den Brouwer, bedienaar des Goddelijke woords te Monster, 5e Cornelis Leonardus van Amsterdam, medicine doctor te Rotterdam, en 6e Elisabeth Schrap, dochter van de overleden dochter van Elisabeth, genaamd Jacoba Appolonia van Schie, die gehuwd was met Hendrik Schrap.

9. GEERTRUIJT, ged. Delft 8 maart 1668, begr. Delft 21 of 25 mei 1668.

10. ADRIANA, ged. Delft 6 september 1669, verm. jong overleden.

Noten

1. Geraadpleegde literatuur over Antonie van Leeuwenhoek:
 - Dr. A. Schierbeek, Antonie van Leeuwenhoek, zijn leven en zijn werken, 2 delen, Lochem 1950-1951.
 - Dr. W.H. van Seters, Leeuwenhoek's afkomst en jeugd in: Biologisch Jaarboek, uitgegeven door het Koninklijk Natuurwetenschappelijk Genootschap Dodonaea te Gent nr. 19 (1952), blz. 123-184.
 - Van Leeuwenhoek herdacht; bundeling van de voordrachten gehouden op het symposium, georganiseerd ter gelegenheid van de herdenking van de 350ste geboortedag van Antonie van Leeuwenhoek, serie-uitgave van het Genootschap Delfia Batavorum, nummer 8, Amsterdam 1982.
 - Drs. A.J.H. Rozenmond, Wilsbeschikkingen van Antonie van Leeuwenhoek. Artikelen aangeboden aan H.W. van Leeuwen door zijn collega's ter gelegenheid van zijn afscheid van de Gemeentelijke Archiefdienst Delft, Delft 1992.
 - Drs. A.J.H. Rozenmond, De testamenten van Antonie van Leeuwenhoek in: Facetten van Delft, serie-uitgave van het Genootschap Delfia Batavorum, nummer 12, blz. 359-371; Amsterdam 1985.
 - Leven en werk van Antoni van Leeuwenhoek. Uitgave van de Gemeentelijke Archiefdienst Delft 1977.
 - H.A. Bosman-Jelgersma, Vijf eeuwen Delftse apothekers, 1979.
 - Jhr. mr. E.A. van Berensteyn, Grafmonumenten en grafzerken in de Oude Kerk te Delft, 1938.
 - De stad Delft, Cultuur en Maatschappij van 1667-1813: Stedelijk Museum het Prinsenhof, Delft 1982.
 - Mw. J. de Loos-Haaxman, Delftse burgers in: De Nederlandsche Leeuw 1958, nr. 4,

- kolom 122 t/m 141.
- Petra Beydals, Twee testamenten van Antonie van Leeuwenhoek. Tijdschrift voor Geneeskunde, jaargang 77, nr. 9, dd. 4 maart 1933.
 - Dr. H.L. Houtzager, De microscopische nalatenschap van Antonie van Leeuwenhoek, Jaarboek Delfia Batavorum 1991.
 - P.J. Haaxman, apotheker te Rotterdam: Het leven van een groot natuuronderzoeker, Antony van Leeuwenhoek, Amsterdam 1871.
 - C.D. Goudappel, E.J. Marico, H.K. Nagtegaal en D. Wijbenga, Genealogische en Historische Encyclopedie van Delft, 1984, blz. 163-165.
 - Dr. W.A. van Seters, Van Leeuwenhoeks tweede huwelijk, Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, jaargang 112, nr. 27 (6-7-1968).
2. C.B.G., Den Haag, fiches inzake het Tweede Lidmatenboek der hervormden te Delft 1597-1627.
 3. G.A. Delft, Oud Notarieel Archief (O.N.A.), inv.nr. 1772, testament (15-5-1621).
 4. Ir. A.I. Grabowsky. Genealogie Sleenwenhoek; in: Ons Voorgeslacht 1992, februari 1992, pagina 85 e.v..
 5. Streekarchief Krimpenerwaard, G.A. Haastrecht, inv.nr. 2462. In dit inventarisnummer zijn gegevens over het geslacht Leeuwenhoek in Haastrecht e.o. opgenomen, die aan het begin van deze eeuw zijn verzameld door de heer Van Zanen Muller, industrieel in Haastrecht, en verzamelaar van gegevens over Haastrechter geslachten. In dossier 2462 is o.m. een brief opgenomen van dr. Van Seeters van 7 oktober 1934, waarin door een familielid verklaard wordt dat genoemd schilderij, dat hing in de keuken van de boerderij van Jacob Leeuwenhoek (generatie IXa) op een boeldag in 1885 is verkocht.
 6. G.A. Delft, Handschriften nr. 37, D 14.
 7. G.A. Delft. Huizenprotocol, nr. 1594 (122 deel II folio 353); nr. 1597 (135 deel II folio 354) en nr. 2919 (1450 deel II folio 651v).
 8. G.A. Delft, Verpondingen 1632, 1e afd. inv.nr. 1761, fol. 46, 270, 271, 271vo, 272 en 272vo.
 9. G.A. Delft, Haardstedenregister 1638, 1e afd. inv.nr. 538 II, fol. 116 en 116vo.
 10. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 1721, fol. 32.
 11. G.A. Delft, Verpondingen 1632, 1e afd. inv.nr. 1761, fol. 272 en 272vo.
 12. G.A. Delft, Haardstedenregister 1638, 1e afd. inv.nr. 538 II, fol. 116.
 13. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 930, fol. 883.
 14. Zie noot 1, artikel van mw. J. de Loos-Haaxman.
 15. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 1852, fol. 1059.
 16. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 1850, fol. 503.
 17. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 975, fol. 427.
 18. G.A. Delft, O.R.A. 5R, deel III, fol. 75.
 19. G.A. Delft, Verpondingen 1632, 1e afd. inv.nr. 1761, fol. 227vo en 498.
 20. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2013, fol. 113.
 21. G.A. Delft, Weeskamer Delft, Comparitieregisters na 1618, deel 9, fol. 400vo.
 22. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2244, fol. 36 (8-1-1671).
 23. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2244, fol. 73 (15-10-1671).
 24. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2621 (11-2-1712).
 25. G.A. Rotterdam, O.N.A. Delfshaven inv.nr. 3876, fol. 587.

26. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2791 (17-11-1721, overhandigd aan de notaris 30-11-1721).
27. P. Beydals, Twee testamenten (zie noot 1).
28. Testamenten van Maria (van) Leeuwenhoek:
 - G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2244, fol. 40, (17-1-1671).
 - G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2244, fol. 120, (21-9-1672).
 - G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2245, fol. 52 (24-8-1674).
 - G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2301, fol. 208 (17-4-1690).
 - De drie testamenten met haar vader Antonie, genoemd in de noten 24, 25 en 26.
 - G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2712, fol. 154 (codicil), (7-8-1732).
 - G.A. Delft, O.N.A. 2636, fol. 1552, (24-6-1741).
 - G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2753, fol. 19, (20-5-1744).
29. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2801, fol. 57 (14-8-1755) en, Weeskamer Delft, Comparitieregisters na 1618, deel 24, fol. 255.
30. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 3193, aktes 67-70 (23-9-1776).
31. M.G. Wildeman, Fragmenten Van Kuyck (Cuyck) Delft, in: De Wapenheraut 1915, pag. 227 e.v. (vriendelijke mededeling van mr. E.J. Wolleswinkel).
32. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 1852, fol. 1055. Het gaat om twee testamenten, de een om 6 uur 's-avonds, de ander om 7 uur verleden.
33. G.A. Den Haag, O.N.A., inv.nr. 63, fol. 306vo, testament (28-8-1655) resp. O.N.A. inv.nr. 996, fol. 76 (sterfhuis 31 mei 1697) en O.N.A. 996, fol. 115 (testament Anna Verloo).
34. G.A. Delft, Verpondingen 1632, 1e afd. inv.nr. 1761, fol. 46, 271, 271vo, 272vo, 301, 301vo en 370vo.
35. G.A. Delft, Haardstedenregister 1638, 1e afd. inv.nr. 538 II, fol. 125vo.
36. G.A. Delft, O.A. Delft, 1e afd. no 508, fol. 31 en 44, betreffende "Taxatie schaedens door het springen van het kruidhuijs".
37. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2180, fol. 430.
38. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2099, fol. 399.
39. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 925, fol. 9.
40. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 1683, akte 66.
41. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 1638, akte 225, fol. 799.
42. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 1638, akte 227.
43. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 1638, akte 234, fol. 825.
44. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 1850, fol. 508.
45. - G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 920, fol. 86 (notaris Gerrit van der Wel 19-4-1643).
 - C.D. Bakker in: Gens Nostra november 1966, pag. 351-354.
46. G.A. Delft, O.N.A. 1850, fol. 663.
47. G.A. Delft, O.N.A. 1851, fol. 764.
48. G.A. Den Haag, O.N.A. inv.nr. 792. fol. 508.
49. Een baarkind is een kind tussen 1 en 12 jaar oud (op de baar gedragen).
50. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2667, fol. 273.
51. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2401, fol. 111.
52. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2667, fol. 196.
53. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2667, fol. 233.
54. G.A. Den Haag, O.N.A. inv.nr. 3105, fol. 338.
55. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2850, fol. 2782.
56. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2853, fol. 3055.
57. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2853, fol. 3097.

58. G.A. Delft, Weeskamer Delft, comparitieregisters na 1618, deel 25, fol. 389.
59. G.A. Delft, Weeskamer Delft, comparitieregisters na 1618, deel 25, fol. 390.
60. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2663, fol. 80.
61. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2666, fol. 133.
62. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2667, fol. 112.
63. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2972, fol. 59.
64. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2190, fol. 98.
65. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2311, fol. 240.
66. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2385, fol. 99.
67. G.A. Delft, O.R.A. 5H deel III, fol. 446.
68. G.A. Delft, O.A. Delft 1e afdeling, inv.nr. 2002 (periode 7-1-1726 - 12-12-1730), notulen van 20 en 21 februari en 6 maart 1730.
69. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nrs 1783, fol. 55; 1990, fol. 120 en 1251, fol. 73 en 75.
70. Streekarchief Krimpenerwaard, R.A. Haastrecht nr. 49 fol. 33v. Op 23-9-1749 -hij is dan 53 jaar- wordt hij reeds "rentenier" genoemd in een lijst van drie namen waarvan burgemeesters en waarsmannen menen dat zij geschikt zijn om als collecteur op te treden inzake verponding.
71. Streekarchief Krimpenerwaard, Archief gemeente Haastrecht, inv.nr. 59 en 60:
 Nominatie- en electieboek; registers houdende de nominatie, electie en beëdiging van de burgemeesters, schepenen, waardsmannen, gezworenen, kadeschouwers en kerkmeesters 1677-1812 (Niet voor alle genoemde functies zijn over alle jaren gegevens opgenomen). Het nominatie- en electieboek betreft de stede en landen van Haastrecht, dus de "stad" zelf (overigens geen stadsrechten) en het grote omliggende platteland. Telkens zijn er twee burgemeesters en zeven schepenen, benoemd voor één jaar van mei tot mei. Meestal werden burgemeesters twee maal achter elkaar benoemd.
 Waardsmannen waren een soort burgemeesters voor het platteland (benoemd voor twee jaar van mei tot mei; telkens zijn er twee aanwezig nl. één voor boven Haastrecht (ook Rozendaal genoemd) en één voor beneden Haastrecht). Gesworenen (of heemraden) traden op voor de zeven polders van de stede en landen van Haastrecht (telkens 10 personen -1 of 2 per polder-, jaarlijks gekozen voor de periode februari-februari). Kadeschouwers werden gelijktijdig benoemd (in totaal 12 personen voor de zes betrokken kaden).
 Zie voor de bestuursstructuur dr. A.J. Kölker: Haastrecht, Hoofdstukken uit het ontstaan en de ontwikkeling van 'die Steede ende Landen van Haastregt' tot het begin van de 19e eeuw. Hollandse Studiën 6, Uitgave van de Historische Vereniging Holland. Hoofdstuk II.
72. R.A. Utrecht, O.N.A. Oudewater, inv.nr. 1927, (13-5-1725).
73. Kölker, pag. 96. Samen met Bastiaan van Nooten, 'voornaem hennipcooper', is hij de hoogst aangeslagene in Haastrecht rond 1710.
74. Schepen Haastrecht 1680/1682 en 1689/1693. Gezworene voor de Haastrechter polder Achterpoort 1695/1700. Burgemeester Haastrecht 1682/1684, 1686/1688, 1693/1695, 1696/1699, 1701/1703, 1705/1707, 1711/1713, 1714/1716 en 1717/1719 tot diens overlijden (begraven Haastrecht aangegeven 15 januari 1719). Zie archiefnummers onder noot 71. Ouderling van de Gereformeerde kerk van Haastrecht (telkens voor twee jaar gekozen) in de jaren 1684/1685, 1690/1691, 1696/1697, 1701/1702, 1705/1706, 1710/1711 en 1718/1719. Uit: Copie van de handelingen van de kerkeraad 1683-1728, aanwezig in de studiezaal van het RAZH in Den Haag (rode serie, delen 1: I en 2: I). Gerrit Willemsz. Verhaar en zijn neef (zoon van zijn zuster Maria Verhaar) Gerrit van

- Leeuwen (schoonvader van Lambertus Leeuwenhoek) waren compagnons in koopmanschap. Gerrit Willemsz. Verhaar en zijn vrouw Cornelia Ariëns lieten (geen kinderen hebbend) meer dan f 100.000,- na aan hun nichten en neven.
75. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 1890, fol. 862.
 76. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 1893, fol. 795; vriendelijke mededeling van de heer M. Verolme.
 77. Streekarchief Krimpenerwaard, O.N.A. Haastrecht, inv.nr. 4654 akte 11, (13-8-1745). Verklaring op verzoek van Theodorus Bisdom door Dirk Matse, 85 à 86 jr. oud-burgemeester van Haastrecht en Hendrik Jooste van Wingerden 82 à 83 jaar oud, beiden wonend Haastrecht.
Idem verklaring 29-11-1745 (hetzelfde inv.nr.) van Dirk Drost gerechtsbode van Haastrecht (64 jaar) en Bartholomeus de Zomer linnewever (73 jaar), beiden wonend Haastrecht.
Idem verklaring 4-12-1745 (hetzelfde inv.nr.) van Leendert van der Neut ca. 46 jaar oud en Teunis van Wingerden 24 jaar oud, beiden wonend Haastrecht.
Idem verklaring 4-6-1747 (hetzelfde inv.nr.) van Leendert van der Neut ca. 50 jaar en Neeltje Kok ca. 44 jaar echtelieden, wonende aan de Vlist en eertijds -tot 1 mei 1746- huurder van de boerderij van Gerrit van Leeuwen bij genoemde tuin.
 78. A.R.A., Archief Hoge Raad, inv.nr. 3.03.02, nr. 955, register der dictums 1738-1749 (22-12-1746). En voor benoeming van een procureur: G.A. Den Haag, inv.nr. 3110, fol. pagina 319.
 79. Streekarchief Krimpenerwaard, G.A. Haastrecht, inv.nr. 329: Klapper op de afgegeven akten van indemniteit 1745-1811; de onderhavige akte van indemniteit inv.nr. 322, nr. 31.
 80. Kölker, pagina 103; alle burgemeesters, schepenen en waardsmannen werden ontslagen. Dat gold, blijkens het electieboek, niet voor de gezworenen en kadeschouwers.
 81. Zie de collectie advertenties (Leeuwenhoek) bij het CBG in Den Haag.
 82. Streekarchief Krimpenerwaard, O.N.A. Haastrecht, notaris Jan van Nooten inv.nr. 466, akte 181.
 83. Streekarchief Krimpenerwaard, O.N.A. Haastrecht, inv.nr. 4661, akte 172.
 84. Idem, akte 232, (4-7-1810).
 85. Idem, akte 236, (26-9-1810).
 86. S.A. Krimpenerwaard, R.A. Haastrecht, inv.nr. 194.
 87. R.A. Utrecht, O.N.A. Oudewater, invnr. 1999, 21-6-1811 en 17-5-1811, notaris Dirk Blanken Hermanuszoon.
 88. S.A. Krimpenerwaard, R.A. Haastrecht, inv.nr. 195.
 89. Idem. De boedelbeschrijving van de boedel van Lambertus Leeuwenhoek en Maria van Leeuwen, alsmede die van Gerrit Leeuwenhoek, is opgenomen in het AR Utrecht, ONA Oudewater, inv.nr. 1997, akte 26. In die beschrijving wordt inzake Gerrit Leeuwenhoek opgemerkt dat hij "dijkheemraad van de Krimpenerwaard" is.
 90. R.A. Utrecht, O.N.A. Oudewater, inv.nr. 1999.
 91. S.A. Krimpenerwaard, N.A. Haastrecht, inv.nr. 4669, acte 744.
 92. R.A. Z-H, Memories van Successie 1806-1900 Haastrecht; inv.nrs. 2058 (aangifte overlijden), 2061 (taxaties 23 augustus 1810) en 2059 (mededeling inzake de nalatenschap).
 93. Streekarchief Krimpenerwaard, O.R.A. Haastrecht inv.nr. 177, akte 14-3-1761.
 94. R.A. Z-H, Memories van Successie 1806-1900 Haastrecht; inv.nrs. 2058 (aangifte overlijden), 2061 (taxatie 10-1-1809 en herziene taxatie 20-1-1809) en 2050 (verklaring

- inzake de taxatie). Naast 1/7 deel van de boerderij bezit Jacoba ook 1/7 deel van een stuk land, dat eveneens getaxeerd wordt.
95. R.A. Z-H, O.R.A. Hekendorp en IJselveer, nr. 3.03.08.058; inv.nr. 1, 2 en 20. Blijkens de civiele rol (inv.nr. 2) was er telkens sprake van één schepen van de (Goejanverwelle) sluis, en vier gewone schepenen, die telkens voor één jaar -en dan vervolgens voor één jaar gecontinueerd- werden benoemd door de Vrijheer van de Hoge Heerlijkheid Hekendorp op voordracht van de schepenen en heemraden van Hekendorp (schepenen waren tevens heemraden). Telkens de periode eind oktober tot eind oktober. Uit de rol blijkt dat telkens dezelfde personen benoemd worden; een kleine groep van overwegend gegoede boeren die, na twee jaar in functie te zijn geweest, vervolgens één jaar geen schepen zijn en daarna veelal weer terugkomen als schepen. Naast de schepenen was er sprake van een schout en drossaard; burgemeesters kende Hekendorp niet. Na 1794 komen benoemingen in bestuursfuncties niet meer voor op de civiele rol. In het civiele trouwboek 1765-1811 komt Adriaan Leeuwenhoek in de periode daarna nagenoeg elk jaar (m.u.v. 1805 en 1810) voor als loco den schout dan wel als schepen (trouwboek aanwezig in het R.A. Z.-H., rode serie, deel 1).
 96. Zie nominatieboeken bij noot 95; vermeld wordt dat hij is aangewezen door de burgemeesters van Gouda.
 97. Zie voor de aanhouding o.a. "Voor vaderland en vrijheid, de revolutie van de patriotten" uitgegeven door De Bataafse Leeuw in 1987 onder redactie van drs. F. Grijzenhout, drs. W.W. Mijnhardt en dr. N.C.F. van Sas (specifiek pag. 46 e.v.) alsmede "Goejanverwellesluis, de aanhouding van de prinses van Oranje op 28 juni 1787 door het vrijkorps van Gouda" uitgegeven in 1987 door De Bataafse Leeuw, onder redactie van drs. W.A. Knoop en drs. F. Ch. Meijer (specifiek pag. 56 e.v.).
 98. R.A..Z-H, Archief van het Comité van Defensie te Woerden, nr. 3.01.48, inv.nr. 280, fol. 448.
 99. R.A. Z-H, O.R.A. Hekendorp en IJselveer, inv.nr. 13, fol. 127. Eva Klaren, weduwe Herman van Grieken, koopt de boerderij op 27-4-1771 voor 7000 gulden van Sijmon van der Jagt. Het is een hofstede bestaande uit twee huizingen, berg en schuur met 20 mergen land. Sijmon had op 28-4-1769 5000 gulden van Eva Klare geleend à 3% per jaar toen hij zelf die boerderij kocht (inv.nr. als boven, fol. 122). Eva Klare schenkt de boerderij op 20-8-1771 aan haar dochter Cornelia van Grieken (akte voor notaris Arien Vermij, notaris te Oudewater; afschrift aanwezig in het archief van de gemeente Haastrecht, inv.nr. 2462; Van Zanen Muller).
 100. Streekarchief Krimpernerwaard, G.A. Haastrecht, Testament van 22-10-1767 verleden voor notaris Pieter de la Coste in Gouda. Afschrift aanwezig in het dossier Van Zanen Muller: inv.nr. 2462.
 101. R.A. Z-H, Memories van Successie 1806-1900 Haastrecht; inv.nr. 2061; taxatie - opgemaakt 16 maart 1809- van de helft van 1/7 deel van de boerderij genoemd bij noot 128, welk deel op f 200,- wordt getaxeerd.
 102. Streekarchief Krimpernerwaard, G.A. Haastrecht, Testament van 13-1-1809 verleden voor notaris Dirk Blanken in Oudewater. Afschrift aanwezig in het dossier Van Zanen Muller; inv.nr. 2462.
 103. R.A. Utrecht, O.N.A. Oudewater, inv.nr. 2006, akte 75.
 104. Streekarchief Krimpernerwaard, G.A. Haastrecht, verkoop 10-6-1814 voor Jan Gijsbert Schuak te Woerden. Afschrift hiervan is aanwezig in het dossier Van Zanen Muller, inv.nr. 2462.

105. R.A. Z-H, Memories van Successie 1806-1900 Haastrecht, inv-nrs. 1646 en 1649 (aangifte overlijden), 1651 (aanslag voor collateraal), 1652 (memorie van aangefing van de nagelaten goederen; taxaties van diverse bezittingen; diverse andere stukken).
106. R.A. Utrecht, O.N.A. Oudewater, inv.nr. 2017, akte 66.
107. Streekarchief Hollands Midden, O.N.A. Gouda, inv.nr. 872, fol. 217.
108. R.A. Z-H, Memories van Successie 1806-1900 Haastrecht, inv.nrs. 1587 en 2236 (aangifte overlijden Teuntje van der El), 1584/1585 (de helft van de gemeenschappelijke boedel bedraagt f 5402,- waarover Pieter aan successierechten moet betalen een bedrag van 340 gulden, 6 stuivers en 4 penningen).
109. Idem nr 3220, Memorie van aangifte van de boedel en nalatenschap van Pieter Leeuwenhoek.
110. Streekarchief Krimpernerwaard, O.N.A. Haastrecht, nr. 176, fol. 252. Eva (ged. Jefje) Willems Klare schonk deze boerderij op 20-8-1771, gelijktijdig met de schenking van de boerderij aan de Goejanverwellesluis aan haar andere dochter Cornelia. Zie noot 99. De aan Neeltje van Grieken geschonken boerderij was op haar beurt aan Eva Klare geschonken door haar moeder Cornelia Jacobs Verkaik, weduwe Willem Leendertse Klare, op 19 april 1737.
111. R.A. Z-H, Weeskamerarchief Land van Stein, Willens etc., inv.nr. 2 Weesboek 1619-1811, fol. 150.
112. In het archief Van Zanen Muller (nr. 2462) is handgeschreven door Van Zanen Muller een deel van de erfhuiscedule opgenomen, die hij in 1924 heeft overgeschreven van een eigentijds afschrift, toen in het bezit van de familie Leeuwenhoek (Niet bekend bij de auteurs of dit stuk thans nog bestaat). De boeldagen zijn op 13, 14 en 15 maart 1775 gehouden op de hofstede van Jacob Leeuwenhoek, genaamd "Welgelegen", gelegen aan de Hogendijk in de Land van Stein. De opbrengst bedraagt 4.33 gulden en 19 stuivers. De (standaard)voorwaarden waaronder de goederen op de boeldag zijn verkocht zijn aanwezig in het O.R.A. van Stein (R.A. Z-H) inv.nr. 3.03.08.178 nr. 57, erfhuiscedulles; een complete inventaris is niet aanwezig. Wel is er in de voorwaarden sprake van "koebeesten, vaarsen, kuijspinken, pink stieren, zog, paard, hooij, boerewagens, bouw en molkege reedschappen, mitsgaders goud, zilver, koper, tin, mans en vrouweklederen, beddens, inboedel en huijscieraden". De verkopers (Aaltje Smit en Gerrit en Adriaan Leeuwenhoek) zullen de koopprijs van een verkocht beest restitueren indien het binnen een bepaalde tijd komt te overlijden aan de pestziekte, mits huid en horens van het beest worden getoond en er van twee personen getuigenverklaringen zijn. De omstanders mogen tijdens de boeldag niet roken op straffe van f 1,- voor de armen van Steijn.
113. Streekarchief Krimpernerwaard, G.A. Haastrecht, inv.nr. 2462. Testament op 18-9-1792 verleden voor notaris Arien Vermij, notaris te Oudewater. Afschrift aanwezig in het dossier Van Zanen Muller.
114. R.A. Utrecht, O.N.A. Oudewater, inv.nr. 2017, transport 22-5-1818.
115. Volgens Van Zanen Muller in inv.nr. 2462, archief gemeente Haastrecht.
116. Idem.
117. Streekarchief Hollands Midden, O.N.A. Gouda, inv.nr. 870, folio 95.
118. R.A. Utrecht, O.N.A. Oudewater, inv.nr. 1960, akte 45.
119. R.A. Z-H, Memories van Successie 1806-1900 Haastrecht, nrs. 3240 (memorie van aangifte na overlijden van Lambertus Leeuwenhoek) en 3243 (idem na overlijden van Maria Rietveld). Aan onroerend goed worden twee boerderijen geërfd met samen ca 50 bunder land.

120. S.A. Krimpenerwaard, O.N.A. Haastrecht, inv.nr. 4669, akte 735 (6-3-1829), huw.voorwaarden van Maria Leeuwenhoek en Hendrik Kromwijk.
121. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 388, fol. 22.
122. G.A. Den Haag, O.N.A. inv.nr. 709, fol. 76.
123. G.A. Den Haag, O.N.A. inv.nr. 527, fol. 282.
124. C.B.G., Collectie Van Rijn, in mapje Leeuwenhoek een origineel impostbriefje afgegeven door "M. Leeuwenhoeck en W. Post, Impostmeesters van 't Branthout over Delff en Delflant van den termijn den 1 April 1679".
125. G.A. Rotterdam, O.N.A. Delfshaven inv.nr. 3856, fol. 112.
126. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2018, fol. 45.
127. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2170, fol. 461.
128. G.A. Delft, O.R.A., 5C deel II, fol. 154.
129. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2458, fol. 18.
130. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2185, fol. 138.
131. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2452, fol. 203.
132. G.A. Delft, O.N.A., resp. inv.nrs. 2245, fol. 17; 2428, fol. 319 en 2431.
133. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2431.
134. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2303, fol. 201.
135. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2243, fol. 75.
136. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2446.
137. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2621.
138. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2582, fol.
139. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2438.
140. G.A. Delft, O.R.A. 5V deel II, fol. 22.
141. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2735, fol. 60.
142. G.A. Delft, O.N.A. inv.nr. 2428, fol. 890.
143. Blijkens de index op testamenten in Delft testeerde zij op 9-8-1686, 16-7-1695, 28-1-1704, 7-1-1710, 15-1-1725, 18-2-1728, 21-4-1734 en 25-6-1736. Deze akten zijn niet door de auteurs gezien.
144. G.A. Delft, O.R.A. 5X deel III, fol. 110.
145. G.A. Rotterdam, O.N.A. inv.nr. 2259, fol. 789, notaris Willem Boon. De boedel wordt verdeeld op basis van haar Delftse testament van 25 juni 1736 en haar aanvullend codicil van 23 juni 1739 voor notaris Dirk de Munnick in Rotterdam.

* * * * *